

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2023-06-22

Ärendenummer:
NV-05080-21

Hemställan om utpekande av nya Natura 2000-områden i marin miljö

(M2021/01160)

Innehållsförteckning

HEMSTÄLLAN OM UTPEKANDE AV NYA NATURA 2000-OMRÅDEN I MARIN MILJÖ	1
SAMMANFATTNING	5
Bakgrund	5
1. GENOMFÖRANDE AV UPPDRAGET	7
1.1 Naturvårdsverkets riktlinjer och vägledning	7
1.2 Länsstyrelsernas förslag	8
1.3 Naturvårdsverkets beredning och bedömning	8
Allmänt	8
1.3.1 Naturvårdsverkets kriterier vid bedömning av länsstyrelsernas förslag på nya SPA-områden	8
1.3.2 Naturvårdsverkets kriterier när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	10
1.3.3 Allmänt om erinringar	11
1.3.4 Synpunkter från centrala myndigheter	11
1.3.5 Naturvårdsverkets bedömning av hur förslaget åtgärdar utpekade brister i nätverket	12
1.3.6 Förslagets effekt på nationella och internationella miljömål	12
1.3.7 Översiktlig bedömning av effekter på motstående intressen	14
1.3.8 Naturvårdsverkets bedömning av behov av ytterligare skydd	14
1.3.9 Budgeteffekter	15
2. NATURVÅRDSVERKET'S BEDÖMNINGAR OCH FÖRSLAG PÅ NYA OCH UTVIDGADE SÄRSKILDA SKYDDSOMRÅDEN	16
Inledning	16
2.1 Sammanfattning av Naturvårdsverkets förslag	17
2.2 IBA-område: Väderöarna	19
2.2.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	19
2.2.2 Länsstyrelsens förslag	20
2.3 IBA-område: Lilla Middelgrund	20
2.3.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	21
2.3.2 Länsstyrelsens förslag	21
2.4 IBA-område: Lommabukten	22
2.4.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	22
2.4.2 Länsstyrelsens förslag	22
2.5 IBA-område: Ystad-Hörte	23
2.5.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	23
2.6 IBA-område: Nordöstra Skånes skärgårdskust	24

2.6.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	24
2.6.2	Länsstyrelsernas förslag	24
2.7	IBA-område: Kalmar-Pataholm	26
2.7.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	26
2.7.2	Länsstyrelsens förslag	26
2.8	IBA-område: Oskarshamns- och Mönsteråskusten	27
2.8.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	27
2.8.2	Länsstyrelsens förslag	28
2.9	IBA-område: Östra Ölands kust och strandängar	29
2.9.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	29
2.9.2	Länsstyrelsens förslag	30
2.10	IBA-område: Södra Midsjöbanken	32
2.10.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	32
2.10.2	Länsstyrelsens förslag	33
2.11	IBA-område: Karlsöarna	34
2.11.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	34
2.11.2	Länsstyrelsens förslag	34
2.12	IBA-område: Gotlands ostkust	35
2.12.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	35
2.12.2	Länsstyrelsens förslag	36
2.13	IBA-område: Östergötlands skärgård	37
2.13.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	37
2.13.2	Länsstyrelsens förslag	38
2.14	IBA-område: Bråviken-Hävringe	39
2.14.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	39
2.14.2	Länsstyrelsernas förslag	39
2.15	IBA-område: Strandstuguviken	43
2.15.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	43
2.15.2	Länsstyrelsens förslag	43
2.16	IBA-område: Torö-Muskö	44
2.16.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	44
2.16.2	Länsstyrelsens förslag	45
2.17	IBA-område: Stockholms yttre skärgård	47
2.17.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	47
2.17.2	Länsstyrelsens förslag	47

2.18	IBA-område: Yttre Lövstabukten-Björns skärgård	53
2.18.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	53
2.18.2	Länsstyrelsens förslag	54
2.18.2.1	Naturvårdsverkets förslag	55
2.19	IBA-område: Ledskär-Karlholmsviken	56
2.19.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	56
2.19.2	Länsstyrelsens förslag	57
2.20	IBA-område: Norra Hälsinglands skärgård	58
2.20.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	58
2.20.2	Länsstyrelsens förslag	59
2.21	IBA-område: Gnäggen	60
2.21.1	Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA	60
2.21.2	Länsstyrelsens förslag	60
3.	NATURVÅRDSVERKET HEMSTÄLLER OM DESSA OMRÅDEN SOM INTE INGÅR I REGERINGSUPPDRAGET	61
3.1	SE0510127 Fladen (nytt SPA)	61
3.1.1	Länsstyrelsens förslag	61
3.2	SE0430138 Lundåkrabukten (utökat SPA)	62
3.2.1	Länsstyrelsens förslag	62
3.3	SE0230425 Jonsbergsviken med arkipelag (nytt SPA)	63
3.3.1	Länsstyrelsens förslag	63
3.4	SE0210040 Gräsö östra skärgård (utökat SPA)	64
3.4.1	Länsstyrelsens förslag	64
4.	LÄNSSTYRELSESNAS FÖRSLAG SOM INTE INGÅR I REGERINGSUPPDRAGET, EJ FÖRESLAGNA AV NATURVÅRDSVERKET	66
4.1	Länsstyrelsens förslag: SE0420361 Södra Kattegatt (utökat SPA)	66
4.2	Länsstyrelsens förslag: SE0230423 Ramnö- och Utsättersfjärden (nytt SPA)	67
4.3	Länsstyrelsens förslag: SE0110403 Tullgarn (nytt SPA)	67

Sammanfattning

Tolv av landets fjorton länsstyrelser med havskust fick den 2021-06-03 i uppdrag att lämna förslag till nya marina Natura 2000-områden enligt fågeldirektivet, och kompletteringar i befintliga områden. Utgångspunkten för det uppdraget var främst att åtgärda de brister i nätverket Natura 2000 som framgår av Europeiska kommissionens skrivelse 2020-05-04.

Naturvårdsverket hemställer om att 29 nya områden läggs till nätverket Natura 2000 enligt fågeldirektivet. Vidare hemställer Naturvårdsverket om ändringar av 6 befintliga områden enligt fågeldirektivet. Naturvårdsverket hemställer vidare att ett område utökas i enlighet med både art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet.

Bakgrund

EU-kommissionens skrivelse 2020-05-04 är en formell underrättelse om ett överträdelseärende gentemot Sverige. Kommissionen anför i denna underrättelse att den anser att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt fågeldirektivets artikel 4.1 och 4.2 genom att inte klassificera de mest lämpade områdena i antal och storlek i sina marina områden som särskilda skyddsområden (det vill säga Natura 2000-områden utpekade enligt fågeldirektivet, vanligen förkortade SPA-områden). Ett överträdelseärende kan ytterst leda till att kommissionen väcker talan om fördragsbrott i EU-domstolen.

I skrivelsen har kommissionen gjort en bedömning av överensstämmelsen mellan marina IBA-områdena (International Bird Areas) i Sverige och de svenska marina SPA-områdena. IBA-områdena är en förteckning av särskilt viktiga områden för fåglar som publiceras av BirdLife. I enlighet med EU-domstolens rättspraxis anser kommissionen att förteckningen över IBA-områden utgör en aktuell förteckning över områden av betydelse för bevarandet av fåglar, grundad på vetenskapliga bevis, och att de bör användas som referens vid utpekande av nya SPA-områden. EU-kommissionen anför att avsaknaden av vetenskapliga bevis för motsatsen visar att Sveriges klassificering av SPA-områden inte är tillräcklig i antal och storlek för att ge skydd för alla de fågelarter som anges i bilaga 1 (enligt artikel 4.1) och för de flyttfåglar som inte anges i den bilagan men som förekommer i regionen (enligt artikel 4.2). I skrivelsen förtecknas 20 marina IBA-områden i Sverige i vilka mindre än två tredjedelar av arealen täcks av SPA-områden.

För att bemöta EU-kommissionens synpunkter har länsstyrelserna enligt regeringsuppdraget ”Uppdrag att bedöma fågelområdets betydelse för bevarandet av fåglar enligt fågeldirektivet” fått i uppgift att utgående ifrån aktuellt kunskapsunderlag göra en vetenskaplig bedömning av vilka delar av dessa tjugo IBA-områden som kan anses vara av sådan betydelse för fåglar som anges i artikel 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet, och därmed bör pekas ut som SPA-områden. Denna bedömning behöver motiveras med vetenskapliga argument. De områden som föreslås kan behöva sträcka sig utanför aktuellt IBA-område. Länsstyrelserna ska

även bedöma och motivera varför de delar av IBA-områdena som inte föreslås som nya eller utökade områden inte bedöms som de mest lämpliga enligt artikel 4.1 och 4.2.

Eftersom regeringsuppdraget endast gällde att utreda de IBA-områden som EU-kommissionen särskilt nämnde i sin skrivelse innebar det att uppdraget riktades till samtliga kustlänsstyrelser utom Västerbotten och Norrbotten.

1. Genomförande av uppdraget

Den ursprungliga sluttiden för länsstyrelsernas redovisning till Naturvårdsverket var 22 augusti 2022. Detta innebar att de flesta av länsstyrelsernas remissförslag skickades under sen vår 2022. Efter önskemål från en länsstyrelse beviljade Regeringskansliet att redovisning till Naturvårdsverket i stället kunde ske 28 oktober 2022, vilket gav utrymme för en djupare dialog med remissinstanserna.

Under processen framkom önskemål från flera länsstyrelser om att även kunna föreslå marina områden som inte utgör en utvidgning av något av de tjugo IBA-områdena, men som skulle stärka värdena för fåglar inom dessa områden, eller som generellt skulle vara ännu mer lämpade för skydd av marina fågelarter. Efter konsultation med Regeringskansliet har Naturvårdsverket meddelat länsstyrelserna att sådana förslag inte ska ses som en del av regeringsuppdraget, men att de inte är hindrade att lämna sådana förslag, och att Naturvårdsverket kommer att utvärdera och eventuellt kan hemställa även om dessa.

Länsstyrelserna har i enlighet med regeringsuppdraget remitterat preliminära förslag till nya marina Natura 2000-områden för fåglar (SPA-områden) till Havs- och vattenmyndigheten innan de skickades till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har i beredningen av hemställan till regeringen konsulterat Havs- och vattenmyndigheten.

1.1 Naturvårdsverkets riktlinjer och vägledning

Naturvårdsverkets riktlinjer bestod av tre separata utskick. De första och huvudsakliga riktlinjerna skickades 2021-06-18. I detta utskick fanns en lista på de arter som Naturvårdsverket bedömt som aktuella för marint utpekande – både för annex 1-arter och flyttande fåglar enligt fågeldirektivet.

Kompletterande riktlinjer 2022-02-01 besvarade frågor som inkommit från vissa länsstyrelser, främst gällande avgränsningsfrågor. Där framhölls att även om huvudfokus för uppdraget är marina arter så innebär det inte att alla terrestra områden behöver uteslutas. Det kan till exempel röra sig om öar eller strandängar som kan ha stor betydelse för marina arter under vissa skeden av deras livscykel, exempelvis för häckning, rastning eller ruggning. Förslagen kan också utgöras av utökningar i marin miljö av beslutade SPA-områden med huvudsakligen terrestra delar.

Kompletterande riktlinjer 2022-03-14 förtydligade behovet av fullständig dokumentation och motivering både beträffande föreslagna SPA-områden och de delar av berörda IBA-områden som inte föreslås.

Utöver de skrivna riktlinjerna har Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten hållit tre webinarier (2021-10-25, 2022-02-02 och 2022-04-07) då länsstyrelserna har fått möjlighet att ställa frågor och diskutera problem i samband med uppdraget.

1.2 Länsstyrelsernas förslag

Naturvårdsverket har av länsstyrelserna mottagit förslag på 44 nya eller utvidgade Natura 2000-områden. All dokumentation av länsstyrelsernas förankringsarbete, inklusive samtliga remissvar är bilagda till denna hemställan.

Samråd om de enskilda objekten ska ha skett på regional nivå internt inom länsstyrelsen genom samråd med kulturmiljöenheten, länsfiskeexperten, lantbruksenheten eller motsvarande enheter som berörs av förslagen.

1.3 Naturvårdsverkets beredning och bedömning

Allmänt

Naturvårdsverket har granskat och bedömt länsstyrelsernas förslag. Syftet med detta har varit att

- 1) Kontrollera att förslaget håller tillräcklig vetenskaplig kvalitet utifrån tillgänglig kunskap.
- 2) Analysera huruvida objekten från ett nationellt perspektiv är lämpliga att ingå i Natura 2000-nätverket, givet kriterierna i artikel 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet.
- 3) Bedöma i vilken mån det finns tillräckliga vetenskapliga argument för att vissa delar av de i regeringsuppdraget ingående IBA-områdena inte föreslås som SPA-områden.
- 4) Via en genomgång av länsstyrelsens redovisning i möjligaste mån kontrollerat att förankring hos berörda markägare genomförts och att samråd skett så som föreskrivs i regeringsuppdraget och Naturvårdsverkets riktlinjer.

1.3.1 Naturvårdsverkets kriterier vid bedömning av länsstyrelsernas förslag på nya SPA-områden

Enligt EU-domstolens avgörande "case C-3/96" ska urval av områden baseras på ornitologiska kriterier. De ekonomiska faktorer som nämns i fågeldirektivets artikel 2 ska inte appliceras på urval och avgränsning av områden. Denna dom gällde utpekande enligt artikel 4.1 men kan antas appliceras på 4.2 också.

Artikel 4.1 omfattar de av EU prioriterade arter som listas i bilaga 1, medan artikel 4.2 omfattar alla i Sverige regelbundet förekommande flyttfåglar som inte listas i

fågeldirektivets bilaga 1. Enligt artikel 4.2 ska särskild vikt läggas vid våtmarker av internationell status, vilket åtminstone motsvaras av Ramsar-områden.

Eftersom regeringsuppdraget omfattar marina områden bör målarterna (se nedan) enligt Naturvårdsverkets bedömning vara sådana som är beroende av marina miljöer för sin överlevnad. Naturvårdsverket har i sina riktlinjer bilagt en lista som omfattar sådana arter till vägledning för länsstyrelsernas arbete. Vissa av dessa arter kan i vissa skeden av sin livscykel vara beroende av terrestra miljöer för sin överlevnad, vilket innebär att det även kan vara lämpligt att inkludera terrestra delar i områdena.

Vid urval av vilka områden som bedömts vara mest lämpade som särskilda skyddsområden och för bedömning av föreslagen avgränsning av områden har EU:s vägledning *Guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment. Application of the Habitats and Birds Directives (2007)* använts. Enligt denna vägledning ska urval och avgränsning utgå från de viktigaste behoven hos de arter för vilka områdena kan sägas vara ”mest lämpade” enligt artikel 4.1. Genom formuleringen ”liknande åtgärder” gäller denna princip även för artikel 4.2. Detta innebär att i denna process bör medlemsstaterna basera arbetet på vissa enskilda arter, nedan kallade målarter (eller ”triggerarter” i andra texter). Enligt EU:s vägledning hör områden för häckning, övervintring och rastning typiskt sett till sådana miljöer som kan anses ”mest lämpliga”.

I Naturvårdsverkets riktlinjer till länsstyrelserna har ett förslag till utgångspunkt för målarter varit att de bör omfatta minst 1 % av den nationella populationen i något stadium. Dock kan denna riktlinje därefter tillämpas olika i olika fall. Många av länsstyrelsernas förslag är relativt stora, och i de fallen motiverar 1 % av den svenska populationen inte nödvändigtvis ett utpekande. För mycket små områden (exempelvis enstaka öar) kan mindre än 1 % motivera utpekande. Det kan till exempel röra sig om att flera små områden tillsammans utgör den ”mest lämpliga” avgränsningen för en art. Att länsstyrelsernas förslag varierar mycket i storlek kan motiveras av att arters arealkrav varierar. Ändå bör det i bedömningen av vilka områden som är mest lämpliga finnas en relation mellan areal och populationsstorlek eller populationstäthet. I de fall där länsstyrelsernas populationsuppskattningar bygger på få inventeringar med höga standardavvikelser har Naturvårdsverket gjort en sannolikhetsbedömning av områdenas betydelse för målarterna utifrån en kombination av populationsdata, habitatarealer och habitatkvalitet.

Inventeringar av förekomster av marina fågelarter är inte genomförda på ett heltäckande sätt över alla Sveriges havsområden, vilket har inneburit vissa utmaningar i länsstyrelsernas arbete men även för Naturvårdsverkets beredning och utvärdering. Dock har övervakningen ökat under senare år, och det finns även äldre undersökningar som är användbara vid utvärderingar. Även om osäkerheterna kan vara relativt betydande kan dock grova jämförelser göras utifrån populationsdata.

Länsstyrelsernas bedömning av populationer kan baseras på mer eller mindre säkra metoder, och på olika långa tidsserier. Om det finns inventeringsdata som visar att ett område har utnyttjats av en art under lång tid är det extra plus.

För många arter kan populationsstorlekar variera naturligt inom områden beroende på årliga variationer i omvärldsfaktorer. Bästa möjliga data bör användas, men osäkerheterna innebär att populationsuppskattningar bör användas med försiktighet och oftast är de inte den enda grunden för utpekande. De bör kompletteras med inventering eller modellering av viktiga habitat för arterna.

För vissa arter och livsstadier har Sverige inte rapporterat totalpopulation enligt fågeldirektivets artikel 12 på grund av för lite data. Detta gäller särskilt för övervintring och rastning. I de fallen har en kvalitativ bedömning av population och habitat varit nödvändig. I några enstaka fall har länsstyrelserna bedömt att inventeringsdata varit för osäkra för att uppskatta populationer. Här har kvalitativ bedömning av underlag varit nödvändig.

Kunskaper om utbredningen av viktiga habitat för fåglar i deras olika stadier har varit mycket viktiga underlag för urval av områden, och för att bestämma lämpliga områdesgränser. I de flesta fall är fysiska faktorer avgörande för avgränsning av områden. De viktigaste fysiska faktorerna bör då vara kopplade till målarternas behov. Ofta är de relaterade till förekomst av födoresurser, exempelvis kan grundområden eller skyddade vikar som typiskt sett är fiskrika antas vara viktiga för fiskätande målarter. För vissa arter, exempelvis ejder, är förekomst av musselbankar av särskild betydelse. Vid vilket djup olika arter födosöker kan vara avgörande för avgränsning.

Vid utvärderingen har Naturvårdsverket gjort en avvägning av målarternas behov av skydd. I första hand gäller bedömningen ifall nuvarande skydd är tillräckligt för att långsiktigt bevara målarternas population inom området. I enlighet med artikel 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet har även målarternas hotstatus (rödlistning) vägts in, i synnerhet högre hotstatus och internationell rödlistning. Arter som är mera tydligt knutna till specifika och sällsynta habitat har också bedömts ha större behov av skydd. Även artförekomster som är på gränsen av sitt utbredningsområde, eller som har särskilt stor andel av en regional population, har bedömts som särskilt skyddsvärda.

Om Naturvårdsverkets bedömning är att hela, eller väsentliga delar, av länsstyrelsernas förslag inte motiverar utpekande hemställer inte Naturvårdsverket om beslut om dessa delar. Detta utesluter dock inte att vissa delar av områdena kan motivera ett utpekande redan med dagens kunskaper, eller att ytterligare kunskaper om området skulle kunna motivera utpekande i framtiden, exempelvis i kommande regeringsuppdrag.

1.3.2 Naturvårdsverkets kriterier när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

I ett första steg har Naturvårdsverket analyserat länsstyrelsernas bedömning beträffande de delar av de 20 IBA-områdena som inte har föreslagits att utpekas som SPA-områden. I många fall finns tydliga argument för att dessa områden inte hör till de mest lämpliga områdena för marina fågelarter. Det kan röra sig om systematiskt genomförda inventeringar som visar att populationstätheterna

beträffande målarter är tydligt lägre för vissa delar. I de fallen har Naturvårdsverket kunnat utgå från dessa underlag i bedömningen.

I andra fall kan länsstyrelsens argumentation för själva gränsdragningen vara tillräcklig för bedömning av de arealer som utelämnats. Det kan till exempel vara frågan om att avgränsningen inkluderar vissa terrestra områden av stor betydelse för målarter, såsom strandängar och strandnära häckningshabitat. Då har Naturvårdsverket bedömt det som uppenbart att övriga terrestra delar är av mindre värde för de marina arterna. Det kan även vara så att avgränsningen till havs utgår från modellering eller kartering av undervattenshabitat, eller från sjökortens djupkurvor. När det är tydligt motiverat varför detta utgör en lämplig avgränsning för målarter så kan övriga marina delar antas vara av mindre värde.

I enstaka fall har dock Naturvårdsverket inte utifrån länsstyrelsernas underlag kunnat bedöma huruvida delar av de utelämnade områdena motsvarar kriterierna i fågeldirektivets 4.1 och 4.2 eller ej. Detta är då tydligt angett under respektive IBA-område.

För några områden har Naturvårdsverkets bedömt att länsstyrelsernas förslag till nya Natura 2000-områden helt eller delvis inte motsvarar kriterierna i fågeldirektivets artikel 4.1 eller 4.2. För dessa områden har Naturvårdsverkets bedömning av tillräcklighet utgått från egna bedömningar av data i länsstyrelsernas underlag och på målarternas skyddsbehov i nationellt och biogeografiskt perspektiv.

1.3.3 Allmänt om erinringar

Den översiktliga redovisningen av erinringar i bilaga 1–3 baseras i allt väsentligt på den redovisning Naturvårdsverket har fått från länsstyrelserna. I bilaga 1–3 finns översikter över inkomna synpunkter sorterade under varje förslag. Det bör noteras att det har registrerats ett "N" (=nej) i relevant förankrings-/samråds-kolumn när minst en fastighetsägare eller myndighet uttryckt erinran. Informationen i exceltabellernas kolumner är av naturliga skäl kategoriserad och därmed förenklad. För att få en tydligare bild av de synpunkter som har uttryckts hänvisas till yttrandena och tjänsteanteckningarna (bilaga 6). Alla inkomna erinringar är bilagda hemställan i bilaga 6.

Naturvårdsverkets syn är att positiv markägarförankring alltid ska eftersträvas. Det är dock viktigt att konstatera att utpekande endast får ske på vetenskaplig grund. För att uppfylla fågeldirektivets syfte att bevara de fågelarter som förekommer naturligt inom medlemsstaternas europeiska territorium t.ex. genom att få en god geografisk fördelning eller för att få tillräcklig areal till nätverket ska även negativt förankrade områden i övrigt föreslås.

1.3.4 Synpunkter från centrala myndigheter

Naturvårdsverket har inte haft samråd med någon central myndighet. Dock har Naturvårdsverket konsulterat Havs- och vattenmyndigheten i en del sakfrågor. Myndigheternas synpunkter framgår i bilagorna, under respektive länsstyrelses förslag. Där finns också berörda länsstyrelser kommentarer till remissvaren.

1.3.5 Naturvårdsverkets bedömning av hur förslaget utgärdar utpekade brister i nätverket

Utpekande av SPA-områden i enlighet med denna hemställan skulle på ett väsentligt sätt åtgärda bristen att Sverige inte har klassificerat de mest lämpade områdena i fråga om antal och areal i vårt marina vatten som särskilda skyddsområden. Antalet marina SPA-områden skulle inte öka i och med att några av de större områdena i sig kommer att inkludera flera mindre redan beslutade områden, men den sammanlagda arealen av marina SPA-områden skulle öka med 715 000 ha, vilket motsvarar 4,0 % av hela Sveriges marina areal.

För 11 av de 20 IBA-områden som EU-kommissionen i sin not påtalar att de har låg täckning av SPA-områden kommer utpekande av SPA-områden enligt hemställan göra att täckningsgraden ökar till mer än två tredjedelar. Vetenskapliga motiveringar till att denna täckningsgrad inte kommer att uppnås för de övriga 9 IBA-områdena redovisas också.

1.3.6 Förslagets effekt på nationella och internationella miljömål

Naturvårdsverket bedömer att om regeringen beslutar att lägga till områdena i hemställan till Natura 2000-nätverket så kommer det att väsentligt bidra till målet i fågeldirektivets artikel 2, att bibehålla populationen av de fågelarter som naturligt förekommer inom EU:s territorium på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå.

Enligt EU:s biodiversitetsstrategi ska minst 30 % av havsområdena vara skyddade 2030, vilket även är i linje med FN:s biodiversitetsstrategi och målen för ekologiskt sammanhängande nätverk av marina skyddade områden inom havsmiljökonventionerna Helcom och Ospar. Beslut om utpekande av dessa SPA-områden skulle öka Sveriges bidrag till dessa mål. I och med att delar av dessa föreslagna nya områden redan är skyddade som naturreservat eller SCI-områden blir inte denna arealökning lika stor som för SPA-nätverket. Den sammanlagda arealen av marina skyddade områden skulle dock öka från cirka 2 300 000 ha till 2 800 000 ha. Detta innebär en ökning från cirka 14,4 % till 17,7 % totalt inom Sveriges havsområden. Ett beslut skulle också stärka Sveriges nationella åtagande för formellt skydd per havsbassäng – för Västerhavet blir det en ökning från 32,1 till 33,5 %, för Egentliga Östersjön en ökning från 16,9 till 22,4 %, och för Bottniska viken en ökning från 5,3 till 5,5 %.

Enligt HELCOM¹ https://euc-word-edit.officeapps.live.com/we/wordeditorframe.aspx?ui=sv-SE&rs=sv-SE&wopisrc=https://naturvardsverket.sharepoint.com/sites/no/_vti_bin/wopi.ashx/files/d41ea4f768e643ad97a5c5e2bb36fd0b&wdenableroaming=1&mssc=1&hid=23BCB2F6-3706-4BD1-AAD4-

¹ BSEP_Red_List_Species.indd (helcom.fi)

[08F3A440A4AC&wdorigin=Sharing.ServerTransfer&jsapi=1&jsapiver=v1&newsession=1&corrid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&usid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&sftc=1&cac=1&mtf=1&sfp=1&instantedit=1&wopicomplete=1&wredirectionreason=Unified_SingleFlush&rct=Normal&ctp=LeastProtected](https://www.naturvardsverket.se/SharedDocs/Pressmeddelanden/2020/20200828-ospars-nytt-omradesskydd-i-bottniska-viken.aspx) och OSPAR² har ett antal arter listats som hotade och/eller minskande i Östersjön respektive Nordostatlanten, till exempel tumlare och flera fågelarter. För dessa arter finns särskilda rekommendationer med olika åtgärder som Sverige tillsammans med övriga kontraktsparter åtagit sig att genomföra i syfte att förbättra deras status. En av de åtgärder som ingår i rekommendationerna är inrättandet av marina skyddade områden då detta är relevant för arterna. Flera av arterna har signifikanta förekomster i de nya förslagen till SPA-områden.

Havs- och vattenmyndigheten framhåller därmed att de nya SPA-områdena väsentligt bidrar till att uppfylla internationella mål för marint områdesskydd som Sverige förbundit sig till och även de nationella målen³. På regional nivå bidrar de nya SPA-områdena i synnerhet till att nå målen enligt *Strategin för skydd och förvaltning av marina miljöer och arter i Västerhavet*⁴ och *Plan för marint områdesskydd i Egentliga Östersjön*⁵. Eftersom Norrbotten och Västerbotten inte omfattats av regeringsuppdraget är förslagens bidrag till marint områdesskydd i Bottniska viken⁶ [https://euc-word-](https://euc-word-edit.officeapps.live.com/we/wordeditorframe.aspx?ui=sv-SE&rs=sv-SE&wopisrc=https://naturvardsverket.sharepoint.com/sites/no/_vti_bin/wopi.ashx/files/d41ea4f768e643ad97a5c5e2bb36fd0b&wdenableroaming=1&mssc=1&hid=23BCB2F6-3706-4BD1-AAD4-08F3A440A4AC&wdorigin=Sharing.ServerTransfer&jsapi=1&jsapiver=v1&newsession=1&corrid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&usid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&sftc=1&cac=1&mtf=1&sfp=1&instantedit=1&wopicomplete=1&wredirectionreason=Unified_SingleFlush&rct=Normal&ctp=LeastProtected)

[edit.officeapps.live.com/we/wordeditorframe.aspx?ui=sv-SE&rs=sv-SE&wopisrc=https://naturvardsverket.sharepoint.com/sites/no/_vti_bin/wopi.ashx/files/d41ea4f768e643ad97a5c5e2bb36fd0b&wdenableroaming=1&mssc=1&hid=23BCB2F6-3706-4BD1-AAD4-08F3A440A4AC&wdorigin=Sharing.ServerTransfer&jsapi=1&jsapiver=v1&newsession=1&corrid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&usid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&sftc=1&cac=1&mtf=1&sfp=1&instantedit=1&wopicomplete=1&wredirectionreason=Unified_SingleFlush&rct=Normal&ctp=LeastProtected](https://euc-word-edit.officeapps.live.com/we/wordeditorframe.aspx?ui=sv-SE&rs=sv-SE&wopisrc=https://naturvardsverket.sharepoint.com/sites/no/_vti_bin/wopi.ashx/files/d41ea4f768e643ad97a5c5e2bb36fd0b&wdenableroaming=1&mssc=1&hid=23BCB2F6-3706-4BD1-AAD4-08F3A440A4AC&wdorigin=Sharing.ServerTransfer&jsapi=1&jsapiver=v1&newsession=1&corrid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&usid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&sftc=1&cac=1&mtf=1&sfp=1&instantedit=1&wopicomplete=1&wredirectionreason=Unified_SingleFlush&rct=Normal&ctp=LeastProtected) ringa. Havs- och vattenmyndigheten poängterar att andelen marina skyddade områden är lägst i Bottniska viken (ca 5 %) och det finns långa kustavsnitt utan SPA-områden, vilket försvagar kraven på ett ekologiskt sammanhängande nätverk av skyddade områden. Eftersom Norrbotten och Västerbotten inte omfattats av regeringsuppdraget är förslagens bidrag till marint områdesskydd i Bottniska viken⁷ [https://euc-word-](https://euc-word-edit.officeapps.live.com/we/wordeditorframe.aspx?ui=sv-)

² <https://www.ospar.org/work-areas/bdc/species-habitats/list-of-threatened-declining-species-habitats>

³ Ramverk för marint områdesskydd - Skyddade områden - Havs- och vattenmyndigheten (havochvatten.se)

⁴ *Strategi för skydd och förvaltning av marina miljöer och arter i Västerhavet (2020)*

⁵ *Plan för marint områdesskydd i Egentliga Östersjön | Länsstyrelsen Stockholm* (lansstyrelsen.se)

⁶ *Plan för marint områdesskydd i Bottniska viken - Regionala mål och prioriteringar | Länsstyrelsen Stockholm* (lansstyrelsen.se)

⁷ *Plan för marint områdesskydd i Bottniska viken - Regionala mål och prioriteringar | Länsstyrelsen Stockholm* (lansstyrelsen.se)

SE&rs=sv-
SE&wopisrc=https://naturvardsverket.sharepoint.com/sites/no/_vti_bin/wopi.ashx/files/d41ea4f768e643ad97a5c5e2bb36fd0b&wdenableroaming=1&mscc=1&hid=23BCB2F6-3706-4BD1-AAD4-08F3A440A4AC&wdorigin=Sharing.ServerTransfer&jsapi=1&jsapiver=v1&newsession=1&corrid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&usid=94847868-3b55-49c4-9412-993cff06b336&sftc=1&cac=1&mtf=1&sfp=1&instantedit=1&wopicomplete=1&wdirectionreason=Unified_SingleFlush&rct=Normal&ctp=LeastProtected .

1.3.7 Översiktlig bedömning av effekter på motstående intressen

Generellt kan sägas att målkonflikter kan finnas med andra intressen, men de har inte utretts av Naturvårdsverket. Länsstyrelserna har dock i de flesta fall gjort en översiktlig sammanfattning av potentiella effekter på olika intressen.

Naturvårdsverket har beaktat de ornitologiska värdena i länsstyrelsernas förslag till nya SPA-områden inom regeringsuppdraget om nya områden för energiutvinning i havsplanerna, redovisat av Energimyndigheten mars 2023

(<https://energimyndigheten.a-w2m.se/Home.mvc?ResourceId=213740>).

Havs- och vattenmyndigheten har granskat förslagets samstämmighet med gällande havsplaner och potentiell påverkan på fiske, men omfattningen av intressekonflikter med fisket är i nuläget svåra att uppskatta. I vissa av de föreslagna SPA-områdena kan ytterligare fiskeregleringar sannolikt komma att behövas.

1.3.8 Naturvårdsverkets bedömning av behov av ytterligare skydd

Sveriges och EU:s lagstiftning innebär även generellt ett starkt skydd förfåglar eftersom samtliga fågelarter är fridlysta enligt artskyddsförordningen. Vid olika typer av planprocesser, exempelvis havsplanering, tas generell hänsyn till riksintresseområden. Utpekande av ett område till SPA-område innebär att det finns ett tillståndskrav på alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön. Tillstånd får då inte ges om verksamheten eller åtgärden medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. I vissa fall kan tillstånd dock ges för åtgärder eller verksamheter som har ett väsentligt allmänintresse.

Många av de föreslagna områdena är helt eller delvis utpekade som naturreservat, vilket innebär att föreskrifterna kan behöva uppdateras för att säkerställa att de nya bevarandevärdena uppnår och bibehåller gott tillstånd. Att inrätta ett kompletterande områdesskydd (naturreservat, nationalparker, biotopskyddsområden) eller fågelskyddsområden kan också vara det mest effektiva verktyget för en långsiktig förvaltning av Natura 2000-områdena och bör övervägas för alla idag oskyddade områden som ingår i hemställan.

1.3.9 Budgeteffekter

Naturvårdsverket bedömer att de nödvändiga åtgärder som behöver vidtas de närmaste åren med anledning av detta Natura 2000-förslag kommer att innebära vissa ökade kostnader genom att

1. Bevarandeplaner behöver fastställas för nya områden, och uppdateras för de utökade områdena. Detta innebär ökade administrativa kostnader för länsstyrelserna.
2. I vissa fall kan det behövas kompletterande områdesskydd, eller uppdatering av gällande beslut, vilket betyder viss ökad administration. Kostnader för ersättning till markägare bedöms dock som relativt obetydliga, då intrångsersättning sällan blir aktuell för akvatiska områden.
3. Natura 2000-genomförandet kommer också att belasta anslagen när det gäller skötsel- och förvaltningskostnader. Exempelvis skulle detta kunna innebära att ytterligare statliga medel bör utgå till lantbrukare för att upprätthålla hävd på strandängar som ingår i områdena. Detta innebär i sig inget ytterligare behov av områdesskydd eftersom ett områdes status som Natura 2000-område innebär att medel för skyddade områden kan och bör användas för detta ändamål.

2. Naturvårdsverkets bedömningar och förslag på nya och utvidgade särskilda skyddsområden

Inledning

Nedan redovisas Naturvårdsverkets bedömning av länsstyrelsernas förslag till nya eller utökade SPA-områden, samt av tillräckligheten av SPA-utpekande i relation till IBA-områden.

Inledningsvis sammanfattas samtliga Naturvårdsverkets förslag. Därefter följer de områdesvisa bedömningarna och förslagen.

Direkt efter grundfakta om varje IBA-område följer Naturvårdsverkets bedömning av hur länsstyrelserna vetenskapligt motiverat varför delar av IBA-områden inte pekas ut, och av tillräckligheten av SPA-utpekande för respektive IBA-område.

Naturvårdsverkets bedömningar av länsstyrelsernas förslag till nya SPA-områden listas därefter under respektive IBA-område, både beträffande de förslag som Naturvårdsverket hemställer om och de som vi inte hemställer om.

Därefter redovisas de förslag som inte är fysiskt sammanhängande med något av de IBA-områden som ingick i regeringsuppdraget och därmed inte ingick i regeringsuppdraget. För dessa områden bedömer Naturvårdsverket att de motiverar utpekande enligt fågeldirektivets kriterier, och dessutom bidrar till att åtgärda den brist på marina SPA-områden som utgjorde grunden till EU-kommissionens underrättelse.

Slutligen redovisas de av länsstyrelsernas förslag utanför regeringsuppdraget som Naturvårdsverket inte föreslår till Natura 2000-nätverket.

För varje förslag redovisas förslagens relation till redan skyddade områden, Naturvårdsverkets bedömning av vilka målarter som särskilt motiverar utpekande, dessa arters viktigaste behov, skäl för avgränsning, och slutligen Naturvårdsverkets bedömning av om området motsvarar kriterierna för att ingå i Natura 2000-nätverket eller inte.

De populationsuppgifter som anges är i de flesta fall medianvärden mellan max- och minvärden enligt Natura 2000-databasen. I vissa fall finns endast ett medelvärde i denna databas, och i vissa fall har länsstyrelserna kompletterat med populationsuppskattningar efter slutredovisning. Variationerna mellan maxvärde

och minvärde kan i vissa områden vara stora – i synnerhet vad gäller rastande och övervintrande populationer. I dessa fall har habitatkartering haft särskilt stor betydelse för Naturvårdsverkets utvärdering.

Andelar av svensk population anges i relation till den totalpopulation inom Sveriges gränser som rapporterats till EU år 2019 enligt artikel 12 i fågeldirektivet, om inte annat anges. För vissa arter har dock inte Sveriges övervintrande eller rastande populationer rapporterats och för dessa har heller inga procentandelar angetts efter populationsuppskattningen. Exempelvis ska angivelsen vid Väderöarna läsas att arten toppskarv förekommer inom området med 875 häckande par som utgör 80 % av den rapporterade svenska populationen medan skärnäppa förekommer med 450 övervintrande individer som utgör 25 % av den rapporterade svenska populationen.

Bilaga 1, 2 och 3 redovisar motiv/urvalsgrund för områdena i form av artlistor samt via kolumnnotering och i förekommande fall fotnoter, resultatet av förankrings- och samrådsförfarandet. I övrigt hänvisar Naturvårdsverket till de fotnoter, tjänsteanteckningar och yttranden som länsstyrelsen har bifogat (se bilaga 6).

Förkortningar:

h = häckande (redovisas alltid i enheten ”häckande par”)

ö = övervintrande (redovisas alltid i enheten ”individer”)

r = rastande (redovisas alltid i enheten ”individer”)

NT = nära hotad

VU = sårbar

EN = starkt hotad

CR = akut hotad

IBA-område = Important Bird and Biodiversity Areas. Ett område som identifierats som globalt viktigt för bevarandet av fågelpopulationer utifrån internationellt uppställda kriterier. Områdena beslutas av BirdLife International.

SPA-område = Natura 2000-område utpekat enligt fågeldirektivet. I direktivtexten kallas de ”särskilda skyddsområden”. De benämns ofta SPA-områden, vilket är en förkortning av den engelska beteckningen ”Special Protection Area”.

SCI-område = Natura 2000-område utpekat enligt art- och habitatdirektivet, vilket är en förkortning av den engelska beteckningen ”Sites of Community Importance”.

2.1 Sammanfattning av Naturvårdsverkets förslag

Naturvårdsverket hemställer om beslut om 29 nya Natura 2000-områden enligt fågeldirektivet

SE0110086 Fjärdlång

SE0110088 Bullerö-Bytta

SE0110111 Huvudskär

SE0110124 Svenska Björn
SE0110395 Svenska Stenarna-Vitkobbarna
SE0110396 Söderskärgrården
SE0110397 Rörskären
SE0110398 Torrmulden-Sävlingarna
SE0110400 Grän
SE0110401 Öja-Landsort
SE0110402 Revskär
SE0110404 Svenska Högarnas havsområde*
SE0210377 Ledskär-Karlholmsviken*
SE0220704 Risskären
SE0220705 Strandstuviken-Örsbaken*
SE0220706 Hävringe skärgård*
SE0230422 Bråxvik-Karlshäll
SE0230424 Bråviken arkipelag*
SE0230425 Jonsbergsviken med arkipelag
SE0330310 Kalmarkusten
SE0330311 Östra Ölandskusten
SE0330312 Ottenby och Ottenby rev*
SE0340186 Karlsöarna och Gotlands sydvästra kust*
SE0340187 Gotlands östra kust*
SE0420362 Nordöstra Skånes skärgårdskust*
SE0510127 Fladen
SE0510187 Morups bank
SE0510187 Lilla Mittelgrunds utsjöbankar*
SE0520191 Väderöarna

*Dessa områden innefattar ett eller flera andra SPA-områden som utgår.
Därigenom blir resultatet i praktiken en utökning.

Naturvårdsverket hemställer om utökning av 5 befintliga områden enligt fågeldirektivet

SE0210040 Gräsö östra skärgård*

SE0210152 Björns skärgård-Hållnäs-kusten*

SE0410259 Hanöbukten*

SE0430091 Lommabukten och Salviken*

SE0430138 Lundåkrabukten

*Dessa områden innefattar ett eller flera områden som utgår.

Naturvårdsverket hemställer om beslut om utökning av ett område enligt fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet

SE0330308 Hoburgs bank och Midsjöbankarna

Naturvårdsverket hemställer om beslut om ändring i artlistan för ett område enligt fågeldirektivet

SE0110083 Gunnarstenarna

2.2 IBA-område: Väderöarna

Bedömning av IBA-området Väderöarna i Västra Götalands län

Areal: 3 900 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 0 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 90 %

Utpekade för: Skärnäppa (ö), havstrut, tobisgrissla (h)

Karta: Bilaga 5.34

2.2.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Naturvårdsverket bedömer att länsstyrelsen på ett tillfredsställande sätt har angett vetenskapliga skäl till att en del av IBA-området inte har föreslagits som SPA-område. Det framgår att den mindre del av IBA-områdets östra del som har exkluderats inte föreslås som SPA eftersom detta parti enligt sjökort är djupare än 50 m, och det är rimligt att anta att målarterna normalt födosöker i de grundare miljöerna som ligger inom den föreslagna avgränsningen.

2.2.2 Länsstyrelsens förslag

SE0520191 Väderöarna (nytt SPA)

Län: Västra Götaland

Areal: 11 759 ha

Areal jämfört IBA: 302 %

Internationell status: Ingår i Ospar-området Koster-Väderöarna

Förslaget innefattar det mesta av IBA-området, men också stora utökningar i norr och söder. Allt utom den sydligaste delen är skyddat som naturreservat och den östra delen är ett SCI-område. De flesta av öarna har tillträdesförbud under häckningsperioden.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Toppskarv (h) – 875 p, 80 %

Skärnsnäppa (ö) – 450 i, 25 %

Havstrut (h) – 350 p, 4,4 %

Ejder (ö) – 1 500 i, 3,8 %

Förslaget motiveras av stora andelar av den svenska populationen för flera arter. I synnerhet är häckande population av toppskarv och havstrut samt övervintrande ejder och skärnsnäppa prioriterade. Ejder (EN), havstrut (VU) och toppskarv (VU) är rödlistade. Hela 80 % av den rapporterade svenska populationen av toppskarv häckar inom området. Ytterligare arter med mer än 1 % av Sveriges population är nordsjösilltrut, kustlabb och tobisgrissla (samtliga häckande). Dessa arter kommer också att gynnas av ett utpekande.

För att säkerställa dessa arters överlevnad inom området är hela arealen enligt Naturvårdsverket väl motiverad. På öarna finns viktiga häckningshabitat. Omgivande havsarealer är viktiga för näringssök för ejder och toppskarv. Ejdern lever framför allt på musslor men även andra små djur som lever på havsbankar ner till 20 m djup. Toppskarven lever på fisk som den fångar nära havsbotten. Dyk på ner till 45 m har observerats.

Avgränsningen är gjord efter sjökortets 50 m gräns framför allt för att inkludera toppskarvens födosöksområden.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till nytt SPA-område är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

2.3 IBA-område: Lilla Middelgrund

Bedömning av IBA-området Lilla Middelgrund i Hallands län och Sveriges ekonomiska zon

Areal: 21 800 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 25 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: 100 %

Utpekad för: Tretåig mås, tordmule, sillgrissla (ö)

Karta: Bilaga 5.32, 5.33

2.3.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Hela IBA-området ingår i länsstyrelsens förslag till nytt SPA-område.

2.3.2 Länsstyrelsens förslag

SE0510188 Lilla Middelgrunds utsjöbankar och SE0510187 Morups bank (utökning av SPA respektive nytt SPA)

Dessa två förslag är fysiskt sammanhängande och utvärderas därför tillsammans.

Län: Halland och Sveriges ekonomiska zon

Areal, utökning: 25 924 + 566 = 26 480 ha

Ny totalareal av SPA: 44 330 ha

Areal jämfört IBA: 203 %

Internationell status: Ospar och Helcom

Det nya förslaget inkluderar SPA-området Lilla Middelgrund (17 840 ha), som enbart till viss del överlappar med IBA-området, och SCI-området Morups bank.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Tordmule (ö) – 43 000 i

Sillgrissla (ö) – 8 000 i

Tretåig mås (ö) – 22 000 i

Populationsuppskattningarna är från en årlig uppföljning 1980–1994 (Skov, H., Durinck, J., Leopold, M.F. & Tasker, M.L. 1995. Important bird areas for seabirds in the North Sea, including the Channel and the Kattegat. BirdLife International, Cambridge). Enligt denna undersökning ingick Lilla Middelgrund i ett större område som var av största betydelse för nordsjöpopulationerna av sillgrissla, tordmule och tretåig mås. Studien kom fram till att nästan 78 % av nordsjöpopulationen av tordmule uppehöll sig i detta område under perioden november till februari/mars, och då ungefär 75 % av världspopulationen av tordmule häckade i nordvästra Europa bör området vara av global betydelse för arten. Resultaten från denna undersökning överensstämmer i stora drag med inventeringar i senare tid.

I Sveriges artikel 12-rapportering togs inte övervintrade populationer av dessa arter upp. Samtliga tre arter är dock målarter i IBA-utpekandet, och enligt BirdLifes uppskattning (1993) är populationen av tordmule inom området mellan 5 och 10 % av världspopulationen. (BirdLife anger högre populationer för IBA-området för alla dessa tre arter än länsstyrelsen, mer än 90 000 i för samtliga). Tretåig mås är klassad som sårbar (VU) globalt, och starkt hotad (EN) i Sverige och området är ett av de viktigaste och individrikaste övervintringsområdena för denna art. Den tretåiga måsen häckar ofta på fågelberg, liksom sillgrissla och tordmule. Tordmule och sillgrissla näringssöker genom att dyka efter bottenlevande djur och fiskar. Den tretåiga måsen näringssöker efter ytlevande smådjur och fiskar.

Avgränsningen är gjord för att inkludera grundområden med varierad bottenstruktur, bland annat hårbottnar med varierande djup, som skapar förutsättningar för ett rikt djurliv, och därmed utgör viktiga födosöksområden för sillgrissla, tordmule och tretåig mås. Det avgränsade området bedöms vara av stor betydelse för dessa arters överlevnad i regionen.

Avgränsningen är enligt Naturvårdsverkets bedömning en mer relevant avgränsning av arternas viktigaste födosöksområde än IBA-områdets avgränsning som förefaller schematisk.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till nytt SPA-område är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

2.4 IBA-område: Lommabukten

Bedömning av IBA-området Lommabukten i Skåne län

Areal: 6 200 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 11 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 85 %

Utpekade för: Skärfläcka, småtärna, fisktärna (h), sjöfåglar, salskrake, vitkindad gås, storskarv (ö), grågås, ljungpipare, ejder (r)

Karta: Bilaga 5.29

2.4.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Naturvårdsverket bedömer att länsstyrelsen på ett tillfredsställande sätt har angett vetenskapliga skäl till att mindre delar av IBA-området inte har föreslagits som SPA-område. Den sydligaste delen av IBA-området, närmast Malmö hamn, har vid inventeringar visat sig ha lägre förekomster av havsfågel. Några terrestra delar av IBA-området har inte föreslagits då de bedömts ha mindre betydelse för marina fågelarter. De utgörs huvudsakligen av åkermark, bebyggd mark och badstränder. Hävdade strandängar har inkluderats.

2.4.2 Länsstyrelsens förslag

SE0430091 Lommabukten och Salviken (utökat SPA)

Län: Skåne

Areal: 5 349 ha (varav 4 617 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 86 %

I dagsläget finns tre naturreservat och två mindre SPA-områden inom IBA-området. SPA-områdena är kustnära och framför allt utpekade för arter som nyttjar strandängar och mycket grunda områden, till exempel vadare.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skärfläcka:(h) – 22 p 1,1 %

Småtärna (r) –75 i

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Knipa (ö) – 1 100 i, 1,2 %

Bergand (ö) – 75 i, 0,3 %

Salskrake (ö) – 35 i, 3,2 %

Ejder (h) – 16 p, 0,0 %

Bläsand (ö) – 5 000 i, 5 %

Bland målarterna inom området är ejder rödlistad nationellt (EN) och globalt (NT), bergand (EN), bläsand (VU) och småtärna (NT). Bläsand, knipa och salskrake har särskilt höga övervintrande populationer. Den häckande ejderpopulationen är liten men området nyttjas också av uppväxande ejder som troligen fötts på den danska ön Saltholm.

Förslaget till utökning är till större delen i väst och nordväst och omfattar två grunda bankar med omväxlande bottenstruktur, bland annat ålgräsängar. Dessa naturtyper kan ha stor betydelse som födosöksområde för många rastande och övervintrande arter, främst änder, varav flera är rödlistade. Även strandnära områden av betydelse för vadare som skärfläcka har inkluderats.

Hela utökningen är grundare än 20 m. Den inkluderar huvudsakligen havsbankar men även strandnära delar inklusive hävdade havstrandängar.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till utökat SPA-område är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

2.5 IBA-område: Ystad-Hörte

Bedömning av IBA-området Ystad-Hörte i Skåne län

Areal: 5 100 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 0 %

Andel täckt av SPA enligt hemställen: 0 %

Utpekad för: Knipa (ö)

Karta: Bilaga saknas.

2.5.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

IBA-området utgörs av ett grunt vattenområde utmed kusten från Ystad och västerut. Det mest strandnära området ingår inte i IBA-området.

Det finns inte några SPA-områden eller andra skyddade områden i området. Några års landbaserade vinterinventeringar indikerar att det kan finnas cirka 2 % av den svenska populationen av knipa och cirka 1 % av den svenska populationen av småskrake inom ett större inventeringsområde som även inkluderar strandnära vatten. Länsstyrelsens bedömning är att IBA-området i dagsläget saknar tillräckligt höga fågelvärden för att motsvara kriterierna i 4.1 eller 4.2 i fågeldirektivet, och

har därför inte föreslagit något nytt SPA-område. Eftersom inventeringens metodik innebär att även förekomster som inte ingår i IBA-området har räknats in kan troligen endast knipa ha mer än 1 % av den svenska populationen inom IBA-området, och den arten är inte rödlistad. Naturvårdsverket bedömer därför att länsstyrelsen på ett tillfredsställande sätt har motiverat att inte föreslå något SPA-område.

Naturvårdsverket delar länsstyrelsens bedömning att inte föreslå området som ett nytt SPA-område.

2.6 IBA-område: Nordöstra Skånes skärgårdskust

Bedömning av IBA-området Nordöstra Skånes skärgårdskust i Skåne och Blekinge län

Areal: 29 000 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 4 %

Andel täckt av SPA enligt hemställen: Ca 80 %

Utpekade för: Skärfläcka, vitkindad gås, kärrensäppa, havstrut, kentsk tärna (h), salskrake, vitkindad gås, grågås, sädgås, havsörn, sjöfåglar (ö)

Karta: Bilaga 5.27, 5.28

2.6.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Ungefär en femtedel av IBA-området utgörs av terrestra delar. Merparten av dessa har inte föreslagits som SPA-område. De utgörs av åkermark, skogsmark och bebyggelse som saknar värde för utpekade målarter. Strandängar och andra strandmiljöer som skonor har dock inkluderats. Allt marint vatten inom IBA-området har inkluderats. Naturvårdsverket bedömer att länsstyrelsen på ett tillfredsställande sätt har motiverat denna avgränsning.

2.6.2 Länsstyrelsernas förslag

SE0420362 Nordöstra Skånes skärgårdskust och SE0410259 Hanöbukten (utökning av SPA och utökning SPA)

Dessa två förslag är fysiskt sammanhängande och har i stort samma naturtyper och målarter. De utvärderas därför tillsammans.

Några mindre kustnära SPA-områden inkluderas i bägge av de föreslagna nya SPA-områdena. Ett större SPA-område (707 ha) är Tosteberga-Ängholmarna i norra delen av Nordöstra Skånes skärgårdsområde. Dessutom finns flera SCI-områden längs inre delen av Nordöstra Skånes skärgårdsområde. I de inre delarna av Hanöbukten finns SPA-områdena Sölvesborgsviken och Vällholmen.

Län: Skåne och Blekinge

Areal, utökning: 48 271 + 13 454 = 61 725 ha

Ny totalareal av SPA: 49 275 + 13 649 = 62 924 ha

Areal jämfört IBA: 217 %

Internationell status: Två biosfärområden ingår delvis, Blekinge skärgård och Kristianstads Vattenrike

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Kentsk tärna (h) – 200 p, 19 %

Salskrake (ö) – 240, i 2,4 %

Skärfläcka (h) – 45 p, 2,2 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Smålom (ö) – 75 i, 28 %

Sjöorre (ö) – 800 i, 18 %

Svärta (ö) – 750 i, 14 %

Brunand (ö) – 83 i, 5,9 %

Vigg (ö) – 5 613 i, 7,5 %

Alfågel (ö) – 12 500 i, 3,4 %

De arter som är avgörande för avgränsningen av det stora havsområdet är framför allt smålom (NT), Kentsk tärna (NT), sjöorre, svärta (VU, internationellt VU), brunand (EN, internationellt VU) och alfågel (VU, internationellt VU). Artantal är median baserade på 3–4 års inventeringar. Naturvårdsverkets bedömning är att den relativt höga andelen av svensk population i kombination med flera av målarternas hotstatus motiverar den stora arealökningen.

Den större delen av utökningen gäller grunda havsområden i söder. Större delen av det avgränsade områdena har mindre än 20 m djup, och består av rödalgsamhällen, musselbankar och sandbankar. Dessa grunda och varierande områden utgör viktiga lekområden för fisk. De utgör viktiga födosöksområden för övervintrande svärta, alfågel, smålom och sjöorre.

Grundare strandnära områden är viktiga för brunanden som är allätare och näringssöker på 0–3 m djup. I de inre delarna finns en mindre skärgård, med några viktiga häckningsöar som har tillträdesförbud. Längs stranden har strandängar och andra strandmiljöer som skonor inkluderats. Dessa är viktiga för skärfläcka och andra vadare. Kentsk tärna (NT) häckar mest på låga öar, men är också beroende av fiskrika områden för födosök under häckningstid.

Avgänsningen till havs baseras på de senare årens inventeringar av övervintrande målarter, de överensstämmer relativt väl med sjökortets 20 m nivå. Avgränsningen på land är gjord för att inkludera de viktigaste havsstrandängarna och andra strandbiotoper.

Naturvårdsverket bedömer att förslagen till utökade SPA-områden är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om två utökade SPA-områden.

2.7 IBA-område: Kalmar-Pataholm

Bedömning av IBA-området Kalmar-Pataholm i Kalmar län

Areal: 13 900 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 0 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: ca 55 %

Utpekade för: Sjöfåglar, salskrake, storskrake, vigg (ö)

Karta: Bilaga 5.22

2.7.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Den nordligaste delen av IBA-området och en strandnära zon på 100 m från fastlandet har exkluderats från förslaget. Analyser av flyginventeringsdata vintertid har visat att den norra delen av IBA-området har lägre förekomster av de övervintrande målarterna. Naturvårdsverket bedömer att detta är tillräcklig motivering för att exkludera dessa delar. Naturvårdsverket kan dock inte från Länsstyrelsens underlag bedöma om det finns tillräckliga skäl för att exkludera de kustnära delarna av IBA-området.

2.7.2 Länsstyrelsens förslag

SE0330310 Kalmarkusten (nytt SPA)

Län: Kalmar

Areal: 9 072 ha

Areal jämfört IBA: 65 %

Inom området finns inga SPA-områden. De marina delarna av naturreservatet och SCI-området Horsö-Värnsnäs strax norr om Kalmar har inkluderats, men förutom det finns inga skyddade områden inom förslaget.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Salskrake (ö) – 550 i, 5,5 %

Storskrake (ö) – 2 000 i, 5,7 %

Knipa (ö) – 1 250 i, 1,4 %

Vigg (ö) – 15 000 i, 8,3 %

Storskarv (ö) – 2 000 i, 14 %

SPA-förslagen Kalmarkusten och Oskarshamns- och Mönsteråskusten har av länsstyrelsen beskrivits gemensamt då de är närliggande och omfattar liknande miljöer. De artgrupper länsstyrelsen i första hand beskriver att dessa områden är viktiga för är (1) arter som häckar och näringssöker strandnära (2) arter som häckar och näringssöker i skärgårdsmiljöer, särskilt ytterskärgård, och (3) övervintrande arter, i detta område särskilt salskrake, storskrake och vigg. När det gäller den första gruppen bedömer Naturvårdsverket att området Kalmarkusten är av mindre betydelse då gränsen i de idag oskyddade delarna är dragen 100 m från fastlandet.

När det gäller de arter som häckar i skärgårdsmiljö finns områdesvisa populationsuppskattningar för tärnor, och för övervintrande arter för de flesta målarter, dock inte för några rödlistade arter. Inventeringsdata från 2007 indikerar dock att Smålandskusten som helhet kan ha stor betydelse även för svärta (VU), ejder (EN) och gråtrut (VU).

Området är avgränsat i nordsydlig riktning efter populationstätheter enligt data främst från övervintrande havsfåglar. Den yttre (ostliga) gränsen styrdes av djupförhållandena för att definiera de viktigaste födosöksområdena (Kalmar län har ingen heltäckande kartering/modellering av marina habitat). För Kalmarkusten gäller runt 10 m djup. Storskarv och knipa dyker ofta efter fisk på dessa djup, medan salskrake letar efter mollusker och vatteninsekter. Gränsen mot fastlandet är 100 m från land. När det gäller Kalmarkustens IBA så har den till skillnad från Oskarshamns- och Mönsteråskusten inga SPA-områden idag, samtidigt som den höga populationstätheten i förhållande till områdets areal för storskarv, vigg, salskrake och storskrake indikerar mycket stort värde av detta område för de övervintrande målarterna. Övervintrande population av vigg är rödlistad (NT) av Helcom.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

2.8 IBA-område: Oskarshamns- och Mönsteråskusten

Bedömning av IBA-området Oskarshamn- och Mönsteråskusten i Kalmar län

Areal: 20 300 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 19 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: 19 %

Utpekade för: Skräntärna (h), vigg, salskrake, havsörn (ö)

Karta: Bilaga saknas.

Området sträcker sig längs kusten i nordsydlig riktning. Fem naturreservat som även utgör SPA-områden ingår i området. De tre största täcker de centrala delarna, medan två andra finns längst i norr.

2.8.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Naturvårdsverket bedömer att nuvarande SPA-områden utgör tillräckligt skydd och att övriga arealer inte utgör de mest lämpade för bevarandet av fåglar enligt artikel 4.1 eller 4.2. Den föreslagna stora utökningen av Oskarshamns- och Mönsteråskusten är av länsstyrelsen främst motiverad genom dess betydelse för övervintrande vigg, knipa, salskrake och storskrake. Då ingen av dessa arter är rödlistad, förutom övervintrande population av vigg som är rödlistad (NT) av

Helcom, och tätheten av populationerna generellt är högre i det närliggande området Kalmarkusten bedöms inte denna utökning med avseende på kvalitet och areal höra till de mest lämpade områdena för dessa arter. Skräntärna är rödlistad (NT), men dess häckningsbiotop bedöms som tillräckligt skyddad i nuvarande SPA-områden, och dess möjligheter till näringssök bör vara relativt goda längs kustområdena oavsett skyddsnivå, då arten är känd för att näringssöka långt från häckningsplatser. Ingen av målarterna är starkt knuten till strandnära vikar. En relativt stor andel av detta område är redan skyddat som SPA-område, så i jämförelse med det föreslagna IBA-området Kalmar-Pataholm, som har liknande värden är alltså skyddsbehovet lägre för detta område. Naturvårdsverkets bedömning är alltså att nuvarande SPA-täckning är tillräcklig för detta IBA-område.

2.8.2 Länsstyrelsens förslag

SE0330309 Oskarshamns- och Mönsteråskusten (nytt SPA)

Län: Kalmar

Areal: 36 760 ha (varav 30 495 utgör utökning)

Areal jämfört IBA: 181 %

Förslaget till nytt SPA-område inkluderar fem SPA-områden på sammanlagt 6 265 ha. Dessa är belägna i den mellersta och norra delen av området.

Jämfört med IBA-området är förslaget till nytt SPA-område utökat söderut för att få med viktiga områden för övervintrande arter i enlighet med inventeringar genomförda under senare år. Gränsen är också utdragen längre ut mot Kalmarsund, medan vissa kustnära delar har utelämnats.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna (h) – 45 i, 7,8 %

Silvertärna (h) – 450 i, 1,1 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Storskrake (ö) – 3 000 i, 8,6 %

Salskrake (ö) – 550 i, 5,5 %

Knipa (ö) – 1 000 i, 1,1 %

Vigg (ö) – 40 000 i, 11 % (enligt N2000-databasen 11–33 %, enligt länsstyrelsens uppskattning övervintrar drygt 20 % i hela länet)

Områdena Kalmarkusten och Oskarshamns- och Mönsteråskusten har av länsstyrelsen beskrivits gemensamt då de är närliggande och omfattar liknande miljöer. De artgrupper länsstyrelsen i första hand beskriver att dessa områden är viktiga för är (1) arter som häckar och näringssöker strandnära (2) arter som häckar och näringssöker i skärgårdsmiljöer, särskilt ytterskärgård, och (3) övervintrande salskrake, storskrake, vigg och knipa. När det gäller den första gruppen bedömer Naturvårdsverket att området är av mindre betydelse då gränsen i de idag oskyddade delarna är dragen 100 m från fastlandet.

När det gäller de arter som häckar i skärgårdsmiljö är den enda populationsbedömning som länsstyrelsen har angivit för skrântärna (NT). Beträffande dess häckningsbiotoper kan konstateras att tre av dessa är inom de nuvarande SPA-områdena, och 94 % av observationerna är inom redan skyddade områden.

Den större delen av utökningarna gäller dock havsområden i Kalmarsund upp till 25 m djup, viktiga särskilt för vigg, knipa, storskrake och salskrake. Av dessa är den övervintrande populationen av vigg rödlistad (NT) av Helcom.

Naturvårdsverkets bedömning är att den stora utökningen av Oskarshamns- och Mönsteråskusten inte är motiverad genom andel och täthet av de övervintrande målarterna, i synnerhet eftersom ingen av dessa är rödlistad nationellt eller av IUCN. Vigg som är rödlistad av Helcom som NT är den art som har störst andel av den svenska populationen, men det finns stora mellanårsvariationer. Medianen mellan högsta och lägsta värde ligger på 22 % av den svenska populationen, samtidigt som länsstyrelsen uppskattar hela länets andel av den svenska populationen som 20 %. Generellt är tätheterna av övervintrande målarter lägre i detta område än i den sydligare delen av Kalmarsund (se SPA-förslaget Kalmarkusten).

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till utökat SPA-område inte motsvarar kriterierna i 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet och hemställer därför inte om beslut om utökning av SPA-området.

2.9 IBA-område: Östra Ölands kust och strandängar

Bedömning av IBA-området Östra Ölands kust och strandängar i Kalmar län

Areal: 30 000 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 35 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 95 %

Utpekad för: Vitkindad gås, skärfläcka, småtärna, rödbena, skrântärna, havsörn (h), vitkindad gås (r)

Karta: Bilaga 5.23, 5.24

2.9.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Ottenby och Ottenby rev är fysiskt sammanhängande med Östra Ölandskusten och flera av målarterna är desamma. Även om Ottenby och Ottenby rev inte i sig överlappar med IBA-området så kan länsstyrelsens förslag betraktas som en utökning av IBA-området.

IBA-området består av kustnära terrestra arealer, huvudsakligen strandängar och betesmarker (så kallade sjömarker), och grunda havsområden nära kusten. Denna areal täcks till 35 % av sju SPA-områden, spridda längs kusten. Större delen av

dessa omfattar sjömarker, stränder och grunt hav. Det största av dem är Östra Ölands sjömarker som omfattar 8 869 ha. Länsstyrelsens förslag omfattar allt övrigt grunt hav inom IBA-området, men den västra gränsen är dragen 100 m från land vilket innebär att inga ytterligare strandnära biotoper eller strandängar har inkluderats.

Länsstyrelsens underlag visar att de terrestra delarna av IBA-området har mycket stor betydelse för många av de arter som utnyttjar dessa habitat, och många av dessa är rödlistade. Särskilt kan sydlig kärrsnäppa (CR) och rödspov (EN) nämnas. De har cirka 80 % respektive cirka 75 % av Sveriges häckande population på Ölands sjömarker. Naturvårdsverket bedömer därför att tillfredställande motivering för att exkludera de strandängar och strandnära delar som inte ingår i nuvarande SPA-områden saknas.

Naturvårdsverket kan inte utifrån länsstyrelsens underlag bedöma om ytterligare områden motsvarar kriterierna i fågeldirektivets artikel 4.1 och 4.2 och därigenom borde bli nya SPA-områden.

2.9.2 Länsstyrelsens förslag

SE0330311 Östra Ölandskusten (nytt SPA)

Län: Kalmar

Areal: 42 779 ha

Areal jämfört IBA (Östra Ölandskusten och utökning av Ottenby och Ottenby rev): 186 %

Östra Ölandskusten omfattar grunda havsområden till cirka 25 m djup, och in till 100 m från land. I hela området ingår endast 36 ha landareal. I det föreslagna SPA-området Östra Ölandskusten ingår inga nuvarande SPA-områden.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skärfläcka (h) – 45 p, 2,2 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Vigg (ö) – 7 500 i, 4,2 %

Knipa (ö) – 4 000 i, 4,4 %

Alfågel (ö) – 25 000 i, 6,8 %

Bergand (ö) – 600 i, 2,2 %

Gravand (r) – cirka 20 % häckar på Ölands sjömarker

Skedand (r) – cirka 6 % häckar på Ölands sjömarker

Ejder (r)

Det grunda havsområdet är mycket viktigt för övervintrande havsänder, särskilt betydelsefull i sammanhanget är alfågeln som är rödlistad nationellt och globalt (EN, internationellt VU). Även bergand är nationellt starkt hotad (EN). Dessa havsområden är också av stor betydelse för många arter som häckar och rastar i stora mängder på Östra Ölands sjömarker, till exempel havstrut (VU), gråtrut (VU), ejder (EN) och gravand (NT). Vidare ingår hela området i ett betydande

fågelsträck, vilket gör att det kan antas ha betydelse för flera arter rastande havsfåglar, även om inga populationsuppskattningar har kunnat göras. I viss mån kan det nog även ha betydelse som område för näringssök för de mycket prioriterade populationerna av tretåig mås (EN, internationellt VU), sillgrissla och tordmule som häckar på Karlsöarna.

Naturvårdsverkets bedömning är att området bör ingå i Natura 2000, på grund av närheten till Ölands sjömarker med dess täta förekomster av hotade arter. Då flera av dessa är starkt hotade, och en stor del av den nationella populationen näringssöker regelbundet inom området bör fler av dessa kunna listas inom området. Särskilt viktig härvidlag är ejder. Den relativt stora populationen av övervintrande alfågel, och att den norra delen är ett viktigt födosöksområde för sillgrissla och tordmule som häckar på Karlsöarna, är också viktiga motiv för utpekande av området.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

SE0330312 Ottenby och Ottenby rev (utökat SPA)

Län: Kalmar

Areal: 14 002 ha (varav 12 976 utgör utökning)

*Areal jämfört IBA (Östra Ölandskusten och utökning av Ottenby och Ottenby rev):
186 %*

Internationell status: Ramsar-området Ottenby (i inre delen)

Inom Ottenby och Ottenby rev ska det nuvarande SPA-området, naturreservatet och fågelskyddsområdet Ottenby (1 026 ha) ingå. Detta område omfattar huvudsakligen landareal. Utökningen utgörs av det marina naturreservatet Ottenby rev.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Silvertärna – 600 p, 1,5 %

Småtärna – 3 p, 0,5 %

Svarthakedopping (r) – 12 i

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Salskrake (ö) – 110 i, 1,1 %

Smålom (ö) – 15 i, 5,6 %

Alfågel (ö) – 3 000 i, 0,8 %

Svärta (r) – 175 i

Sjööorre (r) – 7 500 i

Ejder (r) – 5 500 i

Dessa grunda havsområden är av stor betydelse för rastande och övervintrande arter. Här kan särskilt nämnas de rödlistade arterna svärta, svarthakedopping, alfågel och ejder som alla är på den globala rödlistan, de tre första som VU, och ejder som NT. Smålom är nationellt rödlistad (NT). Alfågel, svärta och ejder lever

alla på bottenlevande djur. Alfågeln är den som dyker djupast – ända ner till 35 m. De grundare inre delarna av området utgörs av ett Ramsar-område, vilket särskilt ska beaktas vid utpekande enligt artikel 4.2. Både landnära vikar och reven utgör viktiga lek- och uppväxtområden för fisk och är därför viktiga födosöksresurser även för fiskätande fåglar. Naturvårdsverkets bedömning är att områdets betydelse för övervintrande och rastande alfågel, ejder och svärta särskilt motiverar utökningen av SPA-området.

Den föreslagna utökningen av Ottenby och Ottenby rev omfattar huvudsakligen endast marin areal, men även en sandrevel ingår. Denna sandrevel, där flera arter häckar (tärnor, skärfläcka), utgör ett ovanligt habitat för fåglar. Området innehåller i övrigt stora arealer av musselbankar, och på de grundare delarna finns ålgräsängar. Avgränsningen utåt följer naturreservatsgränsen, som är dragen för att inkludera revmiljöerna, det vill säga de grunda bankarna.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om utökat SPA-område.

2.10 IBA-område: Södra Midsjöbanken

Bedömning av IBA-området Södra Midsjöbanken i Sveriges ekonomiska zon

Areal: 29 700 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 30 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: 100 %

Utpekad för: Sjöfåglar, alfågel, tobisgrissla (ö)

Karta: Bilaga 5.21

2.10.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Hela den del av IBA-området som ligger inom Sveriges territorium ingår i länsstyrelsens förslag till utökning av Natura 2000-området.

2.10.2 Länsstyrelsens förslag

SE0330038 Hoburgs bank och Midsjöbankarna (utökat SPA och SCI)

Län: Svensk ekonomisk zon (föreslaget av Kalmar och Gotland)

Areal: 1 099 608 ha (varav 48 497 ha är utökning)

Utökningens areal jämfört IBA: 163 %

Arealen är på tre sidor omgiven av nuvarande SPA- (och SCI-) område. Den fjärde sidan utgörs av riksgränsen. Utökningen innefattar det mesta av det grunda området Södra Midsjöbanken.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Alfågel (ö) – 600 000 i, 162 %

Tobisgrissla (ö) – 3 000 i

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

Sandbankar – 250 000 ha

Rev – 20 000 ha

Arter enligt art- och habitatdirektivet:

Tumlare – 100 i

Populationsuppgifterna ovan gäller för hela Natura 2000-området, inklusive utökningen. Alfågeln population är medianvärdet i Natura 2000-området. Detta är betydligt mer än den totala svenska övervintrande populationen (370 000 individer). Detta visar att under vissa år övervintrar en mycket stor del av Östersjöns alfågelpopulation inom området. Även minimivärdet i Natura 2000-databasen på 200 000 individer överstiger hälften av den genomsnittliga svenska populationen.

Den viktigaste motiveringen till utökning av området enligt fågeldirektivets artikel 4.2 är dess globala betydelse för alfågeln. Denna art är globalt rödlistad och större delen av världspopulationen övervintrar i Östersjön. Inom Östersjön har återkommande inventeringar sedan börjar på 90-talet visat att området Hoburgs bank och Midsjöbankarna kontinuerligt har haft mycket stor betydelse för alfågeln östersjöpopulation. Alfågeln lever på bottenlevande musslor och kräftdjur. Den kan dyka ner till 35 m. Djupet i Södra Midsjöbanken varierar mellan 12 och 25 m, så det utgör därmed ett utmärkt område för födosök. Området Hoburgs bank och Midsjöbankarna består av tre stora grunda bankar med mellanliggande hav. Naturvårdsverket bedömer att alla tre bankarna behövs inom nätverket för att säkerställa målarternas överlevnad inom området. Den viktigaste anledningen till detta är alla tre bankars stora förekomster av musselbankar, som utgör alfågeln viktigaste födosöksområden.

Det viktigaste motivet till utökning av området enligt art- och habitatdirektivet är naturtyperna rev och sandbankar samt arten tumlare. Naturtyperna har stora arealer och är av mycket god kvalitet, och området är mycket viktigt för östersjöpopulationen av tumlare.

Detta område har av länsstyrelserna i Kalmar och Gotlands län föreslagits som en utökning av det redan beslutade området Hoburgs bank och Midsjöbankarna, det vill säga att utökningen föreslås enligt både art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Detta var också vad Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Havs- och vattenmyndigheten samt Naturvårdsverket föreslog till regeringen år 2016. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten bedömer att den föreslagna utökningen motsvarar kriterierna för att utpekade som Natura 2000-område enligt bägge direktiven. Havs- och vattenmyndigheten framhåller att i synnerhet områdets betydelse för den akut hotade östersjöpopulationen av tumlare motiverar till att området bör utpekade till både SPA- och SCI-område.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om utökat SPA- och SCI-område.

2.11 IBA-område: Karlsöarna

Bedömning av IBA-området Karlsöarna i Gotlands län

Areal: 8 800 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 24 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: 100 %

Utpekade för: Sjöfåglar, sillgrissla, tordmule (h)

Karta: Bilaga 5.25

2.11.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Hela IBA-området ingår i länsstyrelsens förslag till nytt SPA-område.

2.11.2 Länsstyrelsens förslag

SE0340186 Karlsöarna och Gotlands sydvästra kust (utökat SPA)

Län: Gotland

Areal: 95 760 ha (varav 93 481 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 1088 %

Fem befintliga SPA-områden föreslås att ingå i ett nytt betydligt större SPA-område. (Stora Karlsö, Lilla Karlsö samt tre mindre SPA-områden längs Gotlands västkust).

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Sillgrissla (h) – 26 500 p, 51 %

Tordmule (h) – 14 000 p, 20 %

Östersjötrut (h) – 575 p, 10 %

Ejder (h) – 1 550 p, 2,6 %

Svärta (h) – 350 p, 4,9 %

Karlsöarna är sammantaget Östersjöns viktigaste häckningsområde för sillgrissla (cirka två tredjedelar av Östersjöns population) och tordmule (cirka en tredjedel). Östersjötrut är rödlistad (VU). Dessa tre arter födosöker efter fisk. Undersökningar har visat att de gärna födosöker norr, väster och söder om Karlsöarna, ofta på långa avstånd från öarna. Eftersom området är mycket viktigt för det långsiktiga bevarandet av dessa arter bedömer Naturvårdsverket att den stora utökningen av SPA-området är motiverad i dessa tre väderstreck.

När det gäller området närmast Gotlands sydvästra kust så utnyttjas detta i lägre grad av dessa tre arter. Det är i stället av stor betydelse för svärta och ejder, som födosöker genom att dyka efter blötdjur. Bägge dessa arter är rödlistade i Sverige och globalt, svärta (VU i Sverige respektive VU globalt), ejder (EN i Sverige respektive NT globalt). Dessa arters andel av den svenska populationen är inte exceptionellt hög sett till hela områdets areal, men de häckande populationerna på Karlsöarna är förhållandevis framgångsrika i ett nationellt perspektiv.

Länsstyrelsens inventeringar och modelleringar pekar på att den sydöstra delen av förslaget område är särskilt rikt på habitat för dessa arter. Naturvårdsverket bedömer att detta motiverar att även denna del inkluderas i SPA-området.

Avgränsningen till havs är främst gjord utifrån populationsdata, då de fiskätande arterna inte nödvändigtvis behöver grunda vatten, tätheten på bytesdjur kan även vara hög i vissa djupare habitat, till exempel så kallade uppvällningsområden.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om utökat SPA-område.

2.12 IBA-område: Gotlands ostkust

Bedömning av IBA-området Gotlands ostkust i Gotlands län

Areal: 150 000 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 2 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 98 %

Utpekade för: Vitkindad gås, ejder, skärfläcka, skrântärna, småtärna, större strandpipare, roskarl (h), alfågел, salskrake, bergand, vigg (ö), sångsvan, vitkindad gås (r)

Karta: Bilaga 5.26

2.12.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Länsstyrelsen har exkluderat två mindre arealer, djupare öppet hav i öster, och några mindre terrestra delar i väster, från sitt förslag till utökat SPA-område. Gränsen mot land har i allmänhet lagts vid strandlinjen, men även vissa terrestra områden som klassats som strandäng av östersjötyp har inkluderats. Övriga terrestra områden har bedömts ha lägre värde för de marina målarterna. De inkluderade strandängarna ligger till större delen inom naturreservatet Gotlandskusten. Naturvårdsverket bedömer att länsstyrelsen på ett tillfredsställande

sätt har motiverat varför dessa mindre terrestra och marina delar inte har inkluderats i förslaget.

2.12.2 Länsstyrelsens förslag

SE0340187 Gotlands östra kust (utökat SPA)

Län: Gotland

Areal: 211 827 ha (varav 207 237 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 141 %

Internationell status: Ramsar-området Gotlands ostkust ingår i den östra delen

17 mindre befintliga SPA-områden föreslås utgå för att ingå i det nya SPA-området. De omfattar strandnära vikar och mindre ögrupper längs kusten. Den yttre gränsen är dragen för att inkludera stora mängder musselrika bankar som utgör födosöksområden för exempelvis bergand, ejder och alfågel.

Inom detta stora område med varierande naturtyper finns stora andelar av Sveriges population av många arter. De som tas upp nedan är bara några av de viktigaste.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Kentsk tärna (h) – 450 p, 43,3 %

Skräntärna (h) – 100 p, 17,2 %

Skärfläcka (h) – 350 p, 17,5 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Bergand (ö) – 20 000 i, 74,1 %

Alfågel (ö) – 125 000 i, 33,8 %

Smålom (ö) – 250 i, 93 %

Sjöorre (ö) – 750 i, 17 %

Salskrake (ö) – 1 500 i, 15 %

Vigg (ö) – 25 000 i, 13,5 %

Storlom (ö) – 750 i

Storskarv (h) – 32 500 p, 81 %

Östersjötrut (h) – 1 250 p, 21,6 %

Gravand (h) – 750 p, 14,2 %

Roskarl (h) – 87 p, 9,7 %

Flera arter häckar på strandängar och kustnära öar längs Gotlands östkust. Några av dessa är hotade arter med särskilt stor andel av Sveriges population, i synnerhet kentsk tärna (NT), skräntärna (NT), gravand (NT), roskarl (EN) och östersjötrut (VU). Av dessa näringssöker flera arter på långt avstånd från boet i det grunda havsområdet, i synnerhet de fiskätande tärnorna och östersjötrut.

Många rödlistade arter med stor andel av den svenska populationen övervintrar på de stora arealerna av öppet grunt hav; i synnerhet alfågel (EN, internationellt VU), och bergand (EN). De övervintrande populationerna av storlom, smålom och sjöorre är rödlistade av Helcom som CR, CR respektive EN.

Den inre västra gränsen följer i stora drag strandlinjen, men de arealer som är klassificerade som havsstrandäng är också inkluderade. De flesta av dessa ligger inom skyddade områden. Den yttre, östra gränsen är dragen längs 25 m-djuplinjen på sjökort för att inkludera grunda havsbankar där musselätande dykande änder som alfågel och sjöorre finner sin huvudsakliga föda. Alfågeln kan dyka ner till 35 meter, men vanligare är mellan 0–25 meter. Även de fiskätande lommarna näringssöker på grunda havsbankar.

Eftersom flera av dessa arter både har stora arealkrav för överlevnad, och stor andel av Sveriges population inom området, bedömer Naturvårdsverket att hela området bör föreslås som nytt SPA-område.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om utökat SPA-område.

2.13 IBA-område: Östergötlands skärgård

Bedömning av IBA-området Östergötlands skärgård i Östergötlands län

Areal: 32 000 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 44 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 44 %

Utpekade för: Skräntärna, silvertärna, havsörn (h)

Bilaga: Karta saknas.

IBA-området överlappas till 44 % av befintliga SPA-områden. Så gott som hela denna överlappande areal utgörs av Sankt Anna och Gryts skärgårdar (SPA-område och delvis naturreservat). Detta är spritt på många större och mindre delområden, vilka innehåller merparten av de ingående ögrupperna, med omgivande vatten. Utanför SPA-området sträcker sig även delvis S:t Anna naturreservat och naturreservatet Vikasgrunden, ett 2 200 ha stort grundområde med musselbankar och rödalgsamhällen.

2.13.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Naturvårdsverkets bedömning är att de viktigaste häckningsbiotoperna för målarterna är väl skyddade i nuvarande SPA-områden. IBA-området har också en hög andel av den svenska övervintrande populationen av skärnäppa och havsörn, men Naturvårdsverkets bedömning är att dessa arters behov också täcks in väl av de redan skyddade områdena.

Förekomsten av häckande ejder har varit mycket stor men har minskat drastiskt under senare år. De icke skyddade delarna av IBA-området utgörs huvudsakligen näringssökshabitat för övervintrande havsänder som svärta, alfågel, ejder, och för häckande skräntärna. Då det närliggande området Yttre Bråviken-Hävringe skärgård har betydligt större populationer av dessa arter, och större arealer av deras habitat, bedöms inte den oskyddade delen av detta IBA-områden höra till de mest

lämpade områdena för dessa arter. Naturvårdsverkets bedömning är alltså att nuvarande SPA-täckning är tillräcklig för detta IBA-område.

2.13.2 Länsstyrelsens förslag

SE0230139 Södra Gryts ytterskärgård (utökat SPA)

Län: Östergötland

Areal: 9 051 ha (varav 9 002 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 181 % (för bägge SPA-förslagen)

Länsstyrelsen har inkommit med två förslag som berör IBA-området. Sankt Anna och Gryt arkipelag i norra och mellersta delen, samt Södra Gryts ytterskärgård i den södra delen. Eftersom de inte är fysiskt sammanhängande utvärderas de separat. Bägge förslagens sammanlagda areal är 181 % jämfört med IBA-området. Naturvårdsverket hemställer inte om länsstyrelsens förslag (se nedan).

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Fisktärna (h) – 175 p, 0,7 %

Skräntärna (h) – 8 p, 0,7 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Ejder (ö) – 200 i, 0,4 %

Svärta (h) – 15 i, 0,2 %

Skärnäppa (ö) – 15 i, 0,8 %

Tordmule (h) – 250 p, 0,36 %

Havstrut (h) – 35 p, 0,4 %

Förslaget är en utökning från ett mycket litet SPA-område. Den stora ökningen består av grunda havsområden i öster, men även viss ökning mot skärgården i väster. Naturvårdsverkets bedömning är att målarternas populationer inom området inte motiverar ett utpekande av förslaget som SPA-område.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till utökat SPA-område inte motsvarar kriterierna i 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet och hemställer därför inte om beslut om ändring av befintligt SPA-område.

SE0230426 Sankt Anna och Gryt arkipelag (utökat SPA)

Län: Östergötland

Areal: 48 971 ha (varav 36 087 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 181 % (för bägge SPA-förslagen)

Internationell status: Helcom-området St. Anna-Missjö arkipelag ingår i den norra delen

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Silvertärna (h) – 1 300 p, 3,2 %

Skräntärna (h) – 8 p, 1,4 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Alfågel (ö) – 1 500 i, 0,4 %

Svärta (ö) – 35 i, 0,5 %

Skärnäppa (ö) – 225 i, 12, 5 %

Kustlabb (h) – 13 p, 2,3 %

Havstrut (h) – 125 p, 1,6 %

Svärta (h) – 80 p, 0,6 %

26 % av området utgörs av SPA-området Sankt Anna och Gryts skärgårdar idag. Dessa delar består huvudsakligen av skärgårdsområden med mycket öar som är viktiga häckningsplatser för många av målarterna. Utökningen är huvudsakligen grunt hav i öster som utgör viktiga födosöksområden för havsänder, och måsfåglar.

Den art som har särskilt stor population i förhållande till områdets areal är skärnäppan. Denna art är relativt sällsynt men bedöms ändå som livskraftig. Naturvårdsverkets sammantagna bedömning är att målarternas populationer inom området inte motiverar den stora utökningen av SPA-området.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till utökat SPA-område inte motsvarar kriterierna i 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet och hemställer därför inte om beslut om ändring av befintligt SPA-område.

2.14 IBA-område: Bråviken-Hävringe

Bedömning av IBA-området Bråviken-Hävringe i Östergötlands och Södermanlands län

Areal: 30 400 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 65 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 97 %

Utpekad för: Skräntärna, tobisgrissla, sillgrissla, tordmule (h), sjöfåglar, ejder (ö)

Karta: Bilaga 5.15, 5.17, 5.18, 5.19

2.14.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Endast två mindre delar djupare havsområden i norr och i öster, samt två mycket små inre skärgårdsområden i sydöst, har inte tagits med i länsstyrelsernas förslag till nya och utökade SPA-områden. Naturvårdsverkets bedömning är att de två djupare havsytor saknar betydelse som födosöksområden för målarter, och att de mindre områdena i sydöst är så små att de är oväsentliga som födosöks- eller häckningsområden. Naturvårdsverket bedömer att de berörda länsstyrelserna på ett tillfredsställande sätt har motiverat denna avgränsning.

2.14.2 Länsstyrelsernas förslag

Fyra nya SPA-förslag och två utökningar i Östergötlands och Södermanlands län berör detta IBA-område. I dessa ingår de två nuvarande SPA-områdena Bråviken

yttre och Hävrings-Källskären. Fyra av dessa föreslagna områden är sammanhängande och utvärderas därför tillsammans nedan.

De andra två nya områdena är mindre närliggande områden föreslagna av Länsstyrelsen i Östergötlands län för att de förstärker naturvärdena i detta IBA-område. Eftersom de inte är fysiskt sammanhängande behandlas de dock bland de förslag som inte ingår i regeringsuppdraget.

SE0230424 Bråviken arkipelag (utökat SPA)

Län: Östergötland

Areal: 21 113 ha (varav 12 361 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 155 % (för fyra SPA-förslag)

SE0230422 Bråxvik-Karlshäll (nytt SPA)

Län: Östergötland

Areal: 446 ha

Areal jämfört IBA: 155 % (för fyra SPA-förslag)

SE0220706 Hävrings skärgård (utökat SPA)

Län: Södermanland

Areal: 24 285 ha (varav 13 154 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 155 % (för fyra SPA-förslag)

SE0220704 Risskären (nytt SPA)

Län: Södermanland

Areal: 1 368 ha

Areal jämfört IBA: 155 % (för fyra SPA-förslag)

De två större områdena Hävrings skärgård och Bråviken arkipelag är utökningar av tidigare beslutade områden, medan de två mindre områdena är nya förslag.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1 (för de fyra sammanhängande områdena):

Skräntärna (h) – 145 p, 25 %

Fisktärna (h) – 1 000 p, 4 %

Silvertärna (h) – 2 450 p, 6 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2 (för de fyra sammanhängande områdena):

Sjöörrer (r) – 7 500 i

Ejder (r) – 17 500 i

Kustlabb (h) – 17 p, 3 %

Ejder (h) – 175 p, 0,4 %

Svärta (h) – 285 p, 4 %

Tobisgrissla (h) – 255 p, 1,2 %

Tordmule (h) – 1 000 p, 1,4 %

Alfågel (ö) – 8 500 i, 2,7 %
 Skärnäppa (ö) – 730 i, 41 %
 Vigg (ö) – 6 500 i (endast i Bråvikens arkipelag), 3 %

De tyngst vägande arterna är skrântärna (NT), med 20–25 % av den svenska populationen, häckande svärta (VU, internationellt VU) 4 %, övervintrande skärnäppa 41 % och alfågel (EN, och VU) 2,7 %. Bankarna är även betydelsefulla för fiskätande tärnor, trutar och alkor. Ejder och sjöorre kan rasta i mycket stora antal inom området. (Populationsandelar för svärta och ännu mer för ejder blir generellt för låga eftersom de relaterar till Sveriges internationella redovisning för 12-årsperioden 2007–2018, och deras aktuella populationer har minskat kraftigt sedan dess).

Större delen av utökningarna är just grunda havsområden som utgör viktiga födosöksområden för både häckande, rastande och övervintrande arter. De är särskilt betydelsefulla för svärta, alfågel, sjöorre och ejder, som lever på blåmusslor och andra djur som särskilt förekommer på grunda havsbankar.

Risskären är ett nytt SPA-område som består av en ögrupp med omgivande grunt hav. Där finns hela områdets viktigaste skrântärnekoloni. Bråxvik-Karlshäll är en anslutande grund havsvik som är ett viktigt födosöksområde för bland annat tärnor och änder.

Det sammanhängande området består till större delen av ytterskärgård omgivet av grunda havsområden. Den yttre gränsen är dragen efter sjökortet för att inkludera huvuddelen av de viktigaste grunda havsområdena. I sydväst har två områden med ytterskärgård bestående av potentiella häckningsöar och grunda omgivande havsområden inkluderats. Längst i väster har de strandnära havsvikarna i Bråxvik-Karlshäll inkluderats.

Naturvårdsverket föreslår dessa fyra områden som nya eller utökade SPA-områden eftersom alla fyra bidrar till områdets värden på ett betydande sätt.

SE0230424 Bråviken arkipelag (utökat SPA)

Områden består av ytterskärgård med angränsande grunda havsområden. Utökningarna omfattar grunda och varierande havsområden som utgör viktiga födosöksområden för svärta, ejder, sjöorre och alfågel som dyker efter musslor och andra smådjur på bottnarna. Även de fiskätande tärnorna födosöker ibland på grunda havsområden.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skrântärna (h) – 55 p
 Silvertärna (h) – 650 p
 Fisktärna (h) – 350 p

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta (h) – 35 p

Ejder (h) – 75 p

Ejder (r) – 17 500 i

Sjöorre (r) – 7 500 i

Alfågel (ö) – 2 500 i

Gråtrut (h) – 225 p

Skärnäppa (ö) – 730 i

SE0230422 Bråxvik-Karlshäll (nytt SPA)

Norra delen ingår i Bråvikens naturreservat och den södra delen i Bråxviks naturreservat som också är SCI-område.

Området består av sammanhängande grunda och flikiga havsvikar, och anslutande strandängar. Sådana vikar utgör mycket viktiga uppväxtområden för fisk.

Därigenom är det ett mycket viktigt födosöksområde för områdets tärnor, och andra fiskätande arter, men även för exempelvis de andarter som näringssöker på grunt vatten.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna (r) – 8 i

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Vigg (ö) – 1 500 i

Flera häckande, rastande och övervintrande arter t.ex. havstrut, gråtrut, silvertärna, fisktärna, storskrake listas också för området.

SE0220706 Hävringe skärgård (utökat SPA)

Områden består av ytterskärgård med angränsande grunda havsområden.

Utökningarna omfattar grunda och varierande havsområden som utgör viktiga födosöksområden för svärta, ejder, sjöorre och alfågel som dyker efter musslor och andra smådjur på botten. Även de fiskätande tärnorna födosöker ibland på grunda havsområden.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Silvertärna (h) – 1 500 p

Fisktärna (h) – 600 p

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta (h) – 250 p

Alfågel (ö) – 6 000 i

Skärnäppa (ö) – 730 i

SE0220704 Risskären (nytt SPA)

Risskären är ett nytt SPA-område som består av en ögrupp med omgivande grunt hav. Där finns hela områdets viktigaste skräntärnekoloni som utgör cirka 16 % av Sveriges häckande population av skräntärnor.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:
Skräntärna (h) – 90 p, 16 %

Naturvårdsverket bedömer att förslagen är väl motiverade och hemställer därmed om beslut om två utökade och två nya SPA-områden.

2.15 IBA-område: Strandstuguviken

Bedömning av IBA-området Strandstuguviken i Södermanlands län

Areal: 2 300 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 43 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 98 %

Utpekade för: Vitkindad gås, salskrake, vigg, bergand, skräntärna (ö), havsörn (r)

Karta: Bilaga 5.16

2.15.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

SPA-förslaget täcker så gott som hela IBA-området. De mindre delar som inte föreslås ingå är terrestra delar i nord och nordöst. Naturvårdsverket bedömer att dessa områden är av mindre betydelse för marina arter. Det rör sig till stor del om åkermark, vägar och bebyggda områden. Naturvårdsverket bedömer att länsstyrelsen på ett tillfredsställande sätt har motiverat denna avgränsning.

2.15.2 Länsstyrelsens förslag

SE0220705 Strandstuviken-Örsbaken (utökat SPA)

Län: Södermanland

Areal: 2 204 ha (varav 1 215 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 96 %

Naturreseptatet, SCI-området och SPA-området Strandstuviken omfattar land- och havsområden enbart i Nyköpings kommun. Detta område innehåller relativt stora strandnära terrestra delar. De södra delarna av havsviken, i Oxelösunds kommun, är oskyddade. Förslaget till utökning omfattar övriga marina delar av IBA-området. Detta innebär att de södra delarna av havsviken läggs till området, liksom de marina delarna av viken i nordöst.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:
Skräntärna (ö) – 120 i, 10 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Bergand (ö) – 2 225 i, 8 %

Vigg (ö) – 20 000 i, 11 %

Salskrake (ö) – 200 i, 2 %

Strandstuviken-Örsbaken har ett flertal häckande arter som till exempel havsörn, rödbena och gravand. Naturvårdsverket föreslår dock utökningen av området i första hand för dess betydelse för övervintrande arter. De övervintrande populationer som observerats för vigg, bergand, salskrake och skröntarna är mycket stora i relation till områdets areal. Av dessa arter är bergand (EN) och skröntarna (NT) rödlistade.

Bergand lever på musslor och andra smådjur som den dyker efter på 0–10 m djup. Viggan är allätare som näringssöker på 0–3 m djup. Skröntarna störtdyker efter fisk nära ytan, ofta är det abborre eller mört.

Den föreslagna utökningen är avgränsad vid strandlinjen. Den innehåller mycket grunda områden, 0–7 m, och de grundare delarna blottas vid lågvatten. Stora delar är vegetationstäckta men det finns även steniga och sandiga delar. Totalt sett finns goda förutsättningar för hög produktion av fisk och olika bottendjur, som utgör viktiga födoresurser för de övervintrande målarterna.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

2.16 IBA-område: Torö-Muskö

Bedömning av IBA-området Torö-Muskö i Stockholms län

Areal: 45 400 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 1 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 3 %

Utpekade för: Knipa, vigg (ö)

Karta: Bilaga 5.10, 5.11

2.16.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

IBA-området består huvudsakligen av innerskärgård med större och mindre öar, och en flikig kust med många vikar. Området består till cirka en fjärdedel av terrestra områden. Endast längst i söder har IBA-området karaktär av ytterskärgård. Det är också där som områdets enda SPA-område ligger. För övrigt omfattar området helt eller delvis några naturreservat och SCI-områden. De största av dessa är naturreservatet Järflotta i den södra delen och naturreservatet Häringe-Hammersta i nordost.

Med länsstyrelsens nya förslag skulle den sammanlagda täckningen bli endast 3,5 %. Av de tre nya förslagen bedömer dock Naturvårdsverket att det inte finns tillräckliga argument för utpekande till nytt SPA-område för ett av dessa.

Naturvårdsverket kan inte utifrån länsstyrelsens underlag bedöma om ytterligare områden motsvarar kriterierna i fågeldirektivets artikel 4.1 och 4.2 och därigenom borde bli nya SPA-områden.

2.16.2 Länsstyrelsens förslag

Tre nya mindre SPA-områden föreslås inom området, dessutom föreslås att arter läggs till i ett område. Länsstyrelsen i Stockholms län har inte gjort populationsuppskattningar för dessa förslag då de bedömt att kunskapsläget är alltför dåligt. Länsstyrelsens bedömning är dock att dessa områden uppfyller habitatkrav för flera listade marina fågelarter och som därigenom kan bidra till att nätverket för dessa marina fågelarter kompletteras.

Naturvårdsverket hemställer dock endast om två av de tre föreslagna nya områdena (se nedan).

SE0110083 Gunnarstenarna (oförändrat SPA)

Län: Stockholm

Areal: 338 ha

Areal jämfört IBA: 3,5 % (för samtliga av länsstyrelsens förslag)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Ejder, svärta, östersjötrut, roskarl, kustlabb (samtliga häckande)

Endast arttillägg föreslås inom området. Naturvårdsverket tillstyrker ändringarna då de är baserade på aktuellt kunskapsläge.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget avseende till arttillägg är väl motiverat och hemställer därmed om beslut om dessa tillägg.

SE0110402 Revskär (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 277 ha

Areal jämfört IBA: 3,5 % (för samtliga av länsstyrelsens förslag)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta, ejder, rödbena, större strandpipare (h)

Revskär är skyddat som naturreservat. Det består av en mindre ögrupp i Svärdfjärden. Naturvårdsverket föreslår området eftersom de internationellt rödlistade svärta och ejder häckar inom området, och habitatet är lämpligt för dessa arters häckning.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

SE0110401 Öja-Landsort (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 570 ha

Areal jämfört IBA: 3,5 % (för samtliga av länsstyrelsens förslag)

Området är skyddat som naturvårdsområde. I beslutet från 1985 nämndes särskilt att ejder var dominerande art bland sträckande fåglar.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Silvertärna (h)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Ejder, småskrake, (h), alfågel, vigg (ö)

Området består av en stor ö med närmast omgivande marint vatten. Det ligger längst söderut i Stockholms skärgård och är en viktig sträcklokal. Även om populationsuppskattningar saknas så gör Naturvårdsverket bedömningen att området med största sannolikhet fortfarande har betydelse för häckande och rastande ejder (hotstatus i Sverige EN, Helcom VU och internationellt NT). Området lär också ha betydelse för andra häckande och rastande marina arter.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

SE0110399 Häringe (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 129 ha

Areal jämfört IBA: 3,5 % (för samtliga av länsstyrelsens förslag)

Området är en mindre vik i Horsfjärden, redan skyddad som SCI-område.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Vigg, salskrake (ö)

Naturvårdsverket hemställer inte om nytt SPA-område eftersom inga av de anmälda arterna i området är rödlistade, och även om havsvikar är lämpliga habitat för målarterna så saknas enligt Naturvårdsverkets bedömning tillräcklig motivering till att just denna vik hör till de mest lämpliga för målarter enligt 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till nytt SPA-område inte motsvarar kriterierna i 4.1 eller 4.2 i fågeldirektivet och hemställer därför inte om beslut om utökning av SPA-området.

2.17 IBA-område: Stockholms yttre skärgård

Areal: 159 000 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 4 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 40 %

Utpekade för: Sjöfåglar, sillgrissla, tordmule, tobisgrissla, silvertärna, skräntärna, rödbena, roskarl, småskrake, storskrake, ejder, amerikansk knölsvärta, kustlabb, fiskmå, östersjötrut, havstrut (h), ejder (ö)

Karta: Bilaga 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.12

2.17.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

IBA-området består av ytterskärgård med mer eller mindre sammanhängande ögrupper omgivna av öppet vatten. Inom området finns bara ett SPA-område (Stora Nassa mitt i området). I den södra delen skyddas de större ögrupperna genom fem större naturreservat och några mindre som också är SCI-områden. Den nordöstligaste delen av IBA-området ingår i det stora naturreservatet Svenska Högarna. I den nordöstra delen finns även SCI-området Stora Björn och några mindre fågelskyddsområden. Längst i nordväst är några mindre skär skyddade som fågelskyddsområde och SCI-område, men här finns också flera oskyddade ögrupper.

Länsstyrelsens förslag till nya SPA-områden omfattar enbart områden som redan är skyddade som naturreservat, SCI-områden och fågelskyddsområden. Länsstyrelsen har gjort bedömningen att kunskapsläget idag är för dåligt för att med säkerhet bedöma om några ytterligare områden motsvarar kriterierna för utpekande av ytterligare SPA-områden. Länsstyrelsens underlag indikerar dock att det kan finnas värdefulla områden som inte ingår i förslaget, i synnerhet i den nordvästra delen av IBA-området.

Naturvårdsverket kan inte utifrån länsstyrelsens underlag bedöma om ytterligare områden motsvarar kriterierna i fågeldirektivets artikel 4.1 och 4.2 och därigenom borde bli nya SPA-områden.

2.17.2 Länsstyrelsens förslag

Sexton nya eller utökade SPA-områden föreslås inom området. Länsstyrelsen i Stockholms län har inte gjort populationsuppskattningar för målarter inom dessa då de bedömt att kunskapsläget är alltför dåligt, förutom när det gäller rastande populationer inom Bullerö-Bytta. Naturvårdsverkets bedömning av länsstyrelsens förslag har utgått från de kvalitativa uppgifter och habitatbeskrivningar som finns i länsstyrelsens underlag, eller i dokumentation av redan skyddade områden. Sammanhängande SPA-förslag har bedömts tillsammans.

SE0110400 Grän (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 129 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta, kustlabb, sillgrissla, tordmule (h)

Grän är en liten isolerad ögrupp längst söderut i IBA-området. Det är tre i stort kala öar, med enstaka buskvegetation, som ingår i Nåttarö naturreservat. Målarterna kustlabb (NT) och svärta (VU, internationellt VU) är rödlistade. Naturvårdsverket föreslår området då det utgör lämpligt häckningshabitat för dessa arter.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

Bedömning av Huvudskär och Fjärdlång

SE0110111 Huvudskär (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 2 076 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta, roskarl, östersjötrut, kustlabb (samtliga häckande)

SE0110086 Fjärdlång (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 8 089 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna (h)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta, roskarl, östersjötrut, kustlabb (h)

Huvudskär och Fjärdlång är sammanhängande och utvärderas därför tillsammans. Bägge är både naturreservat och SCI-områden som av länsstyrelsen föreslås att även bli SPA-områden. Fjärdlång har flera större och mindre öar, medan Huvudskär mest består av mindre, skoglösa öar. Undervattensmiljöerna är varierande beträffande substrat och djup, med hårdare rev och sandbankar. Naturvårdsverket föreslår bägge som nya SPA-områden på grund av att området har lämpliga habitat både för häckning och näringssök för målarterna som alla är rödlistade; svärta (VU, internationellt VU), roskarl (EN), östersjötrut (VU), kustlabb (NT) och skräntärna (NT).

Naturvårdsverket bedömer att förslagen avseende SE0110111 Huvudskär och SE0110086 Fjärdlång är tillräckligt väl motiverade och hemställer därmed om beslut om två nya SPA-områden.

SE0110398 Torrmulen-Sävlingarna (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 10 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Kustlabb, tordmule (h)

Området är en klippö som är fågelskyddsområde. Det är särskilt utpekade för tordmule men även kustlabb (NT) häckar. Naturvårdsverkets bedömning är att området bidrar väsentligt till bevarandet av dessa två arter och föreslår det därför som nytt SPA-område.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

SE0110088 Bullerö-Bytta (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 14 314 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Internationell status: Helcom-område

Bullerö-Bytta är ett SCI-område som föreslås att även bli SPA. Områdets areal motsvarar de fyra marina naturreservaten Bullerö-Bytta, Långskär, Långviksskär och Biskopsö. Bullerö-Bytta är det enda område där länsstyrelsen har tagit fram populationsuppskattningar. Dessa avser dock endast rastande populationer (medelvärden utifrån två års inventeringar, 2020 och 2021) Det har av dessa arter endast rapporterats svensk totalpopulation av rastande individer för skräntärna. Därför är de angivna procentandelarna relaterade till rapporterad övervintrande population, när den finns, i övrigt till häckande population.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna (r) – 6 i, 0,5 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Ejder (r) – 2 225 i, 4,3 % jfirt ö
Kustlabb (r) – 15 i, 2,7 % jfirt ö
Svärta (r) – 30 i, 0,5 % jfirt ö
Roskarl (r) – 15 i, 0,8 % jfirt h
Östersjötrut (h)
Havsörn (h)
Kustlabb (h)
Roskarl (h)
Svärta (h)

Området består av flera större och mindre ögrupper med omgivande grunda havsområden. Naturvårdsverket föreslår området som nytt SPA-område eftersom det finns gott om lämpliga häcknings- och födosökshabitat för de utpekade målarterna, varav flera är rödlistade; svärta (VU, internationellt VU), ejder (EN, internationellt NT), roskarl (NT), gråtrut (VU), östersjötrut (VU), kustlabb (NT), skräntärna (NT) och havsörn (NT). Det mycket stora antalet rastande ejder inom området visar på dess stora betydelse för denna art.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

SE0110397 Rörskären (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 35 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna (h)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Roskarl, kustlabb, östersjötrut, tordmule (h)

Rörskären är ett fågelskyddsområde bestående av en liten ögrupp långt ut i ytterskärgården. Fågelskyddsområdet är utpekade för tordmule men här häckar även skräntärna, roskarl, kustlabb och östersjötrut. Naturvårdsverkets bedömning är att området bidrar väsentligt till bevarandet av dessa fem arter och föreslår det därför som nytt SPA-område.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

Utvärdering av Svenska Högarnas havsområde, Svenska Björn och Svenska Stenarna-Vitkobbarna

De tre föreslagna områdena Svenska Högarnas havsområde, Svenska Björn och Svenska Stenarna-Vitkobbarna är sammanhängande och utvärderas därför tillsammans.

SE0110404 Svenska Högarnas havsområde (utökat SPA)

Län: Stockholm

Areal: 60 971 ha (varav 58 304 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Internationell status: Del av Ramsar-området Svenska Högarna-Nassa

Svenska Högarna är ett stort naturreservat som ligger längst österut i Stockholms Ytterskärgård. Det består av flera ögrupper av kala skär, och ett marint område med omväxlande miljöer, däribland omfattande musselbankar, algbälten, sandbankar och skyddade vikar.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Ejder, svärta, roska, östersjötrut, kustlabba, sillgrissla, tordmule (h)

SE0110124 Svenska Björn (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 3 980 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Svenska Björn är ett naturreservat utpekade främst för gråsäl, och även ett SCI-område som föreslås att även bli SPA. SCI-området är utpekade för gråsäl och undervattensmiljöerna. Cirka 60 % utgörs av naturtypen rev.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Ejder, svärta (r)

SE0110395 Svenska Stenarna-Vitkobbarna (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 125 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Svenska Stenarna är ett djurskyddsområde bildat till skydd för gråsäl.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta (r)

Länsstyrelsens underlagsmaterial visar att hela detta stora område används som födosöksområde för sillgrissla och tordmule. Områdets avskilda läge längst ut i skärgården gör att häckningsmöjligheterna bör vara goda för samtliga arter, exempelvis finns goda möjligheter att hålla området fritt från mink. Viktiga födosöksområden för flera arter är fiskrika områden som grunda bankar och vikar. De stora musselbankarna är särskilt viktiga födosöksområden för de internationellt

rödlistade havsänderna svärta och ejder (även alfågel bör kunna förekomma inom området på vintrarna). Svenska Björn är känt som ett ruggningsområde för ejder. Sammantaget bedömer Naturvårdsverket att hela detta område motsvarar kraven på SPA-område på grund av stora förekomster av häckningsbiotoper och näringssökshabitat för alla de utpekade målarterna.

Naturvårdsverket bedömer att förslagen avseende SE0110404 Svenska Högarnas havsområde (utökat SPA), SE0110124 Svenska Björn (nytt SPA) och SE0110395 Svenska Stenarna-Vitkobbarna (nytt SPA) är tillräckligt väl motiverade och hemställer därmed om beslut om två nya och ett utökat SPA-område.

SE0110396 Söderskärgården (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 144 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Roskarl, svärta, östersjötrut, ejder, tobisgrissla, tordmule (h)

Området utgörs av fågelskyddsområdet Lygne, som består av flera närliggande ögrupper inom samma skärgårdsområde. Lygne är utpekad för häckande ejder, och även täta bestånd av häckande svärta, tobisgrissla och tordmule. Naturvårdsverket bedömer att området motsvarar kriterierna för utpekande av SPA-områden på grund av att det innehåller lämpliga häckningshabitat för flera rödlistade arter.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

SE0110087 Villinge-Boskapsö (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 340 ha

Areal jämfört IBA: 55 % (samtliga av länsstyrelsens förslag)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Havsörn, knölsvan, skedand (h)

Villinge-Boskapsö är ett SCI-område, naturreservat och delvis fågelskyddsområde som nu föreslås att även bli SPA. Cirka halva arealen utgörs av terrestra miljöer där bland annat havsörn häckar. Det övriga utgörs av mycket grunda havsområden som är viktiga rekryteringsområden för fisk.

Området innehåller viktiga habitat för fåglar men Naturvårdsverket bedömer inte att det hyser tillräckliga värden för någon av målarterna för att motivera utpekande till SPA-område.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till nytt SPA-område inte motsvarar kriterierna i 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet och hemställer därför inte om beslut om utökning av SPA-området.

2.18 IBA-område: Yttre Lövstabukten-Björns skärgård

Areal: 15 700

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 7 %

Andel täckt av SPA enligt Naturvårdsverkets hemställan: cirka 15 %

Utpekad för: Skräntärna, silvertärna, fisktärna, storskarv, östersjötrut (h), storskrake (ö)

Karta: Bilaga 5.37

De centrala delarna av Björns skärgård i östra delen av området är ett SPA-område. Naturreservatet Björns skärgård är större än SPA-området och ansluter i öster till naturreservatet och SCI-området Hållnäs-kusten. Endast de norra delarna av Hållnäs-kustens naturreservat ingår i IBA-området. Yttre Lövstabukten, dvs. de västra och centrala delarna av IBA-området är helt oskyddade.

2.18.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Naturvårdsverket bedömer att den östra delen av området, med Björns skärgård, utgör ett område av mycket stor nationell betydelse för framför allt skräntärna då cirka en tredjedel av den nationella populationen både häckar och rastar här. Björns skärgård har också stor betydelse för roskarl, östersjötrut och fisktärna. De viktigaste födosöksområdena för skräntärnor bedöms utgöras av de stora arealerna av havsvikar vid Ledskär-Karlholmsviken och Hållnäs-kusten utanför IBA-området.

Naturvårdsverkets bedömning är att de östligaste delarna av IBA området inklusive hela naturreservatet Björns skärgård tillhör de mest lämpade för bevarandet av fåglar enligt artikel 4.1 eller 4.2. och därigenom bör ingå i nätverket av SPA-områden.

De västra delarna av IBA-området utgörs av en grund skärgård med enstaka öar. Denna har en viss betydelse för häckande måsfåglar och tärnor, samt för rastande änder och ruggande knölsvan. De arter som har en relativt stor andel av den svenska populationen, dvärgmås och fisktärna, är dock ej rödlistade. De centrala delarna av IBA-området utgörs av öppet hav. Här har under några år observerats stora koncentrationer av rastande sjöorre.

Sammantaget bedömer dock Naturvårdsverket att de västra och centrala delarna av IBA-området inte utgör de mest lämpade för bevarandet av fåglar enligt artikel 4.1 eller 4.2.

Länsstyrelsen har föreslagit två åtskilda SPA-områden som berör IBA-området, Björns skärgård-Hållnäs-kusten (utökat SPA) och Lövstabukten (nytt SPA).

Naturvårdsverket hemställer inte om dessa två förslag men när det gäller SPA förslaget Björns skärgård-Hållnäckskusten är Naturvårdsverkets bedömning att en av de två föreslagna utökningarna uppfyller kraven på utpekande till SPA. Naturvårdsverket hemställer därför om beslut om denna del av utökningen (se nedan 2.18.2.1).

2.18.2 Länsstyrelsens förslag

SE0210152 Björns skärgård-Hållnäckskusten (utökat SPA)

Län: Uppsala

Areal: 18 896 ha (varav 17 776 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 154 % (för bägge av länsstyrelsens förslag)

Centralt i området ligger Björns skärgårds SPA-område, en låg ytterskärgård som ligger i ett viktigt flyttstråk och är känt sedan länge som ett viktigt häckningsområde för skräntärna, med Sveriges i särklass största koloni, men även flera andra arter av måsfåglar, änder och vadare häckar här.

Detta område föreslås att utökas västerut längs norra Upplandskusten inom IBA-området. Denna utökning innehåller mest öppet grunt hav. Gränsen utåt är dragen utgående från en kombination av fågelinventeringsdata och djupdata.

Området föreslås även utökas söderut längs östra Upplandskusten, till större delen utanför IBA-området. Denna södra utökning innehåller ett naturreservat som samtidigt är SCI-område, samt ytterligare ett marint SCI-område och de marina delarna av två andra SCI-områden. Denna utökning består av en mycket flikig kuststräcka med många grunda vikar, små ögrupper och grunt hav utanför dem.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna (h) – 168 p, 29 %

Fisktärna (h) – 592 p, 2,4 %

Skräntärna (ö) – 365 i, 30 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta (h) – 40 p, 0,6 %

Östersjötrut (h) – 132 p, 1,6 %

Roskarl (h) – 18 p, 2 %

Skrattmåsar (h) – 861 p, 0,9 %

Kustlabb (h) – 8 p, 1,4 %

Knipa (r) – 2 750 i

Sjöorre (r) – 390 i

Området är i första hand av betydelse för de arter som häckar i Björns skärgård, i synnerhet skräntärna (NT) som både häckar och rastar inom området i numerär kring en tredjedel av den svenska totalpopulationen. Andra särskilt viktiga arter är roskarl (EN), östersjötrut (VU), kustlabb (NT), fisktärna och svärta (VU).

Naturvårdsverkets bedömning är att hela området inte motiverar utpekande till SPA-område. Utökningen söderut, längs östra Hållnäs-kusten, motsvarar IBA-kriterierna genom stora arealer av grunda havsvikar, och mycket grunt hav. Vikarna är viktiga lekområden för fisk och utgör därmed viktiga födosöksområden för bland annat skräntärna, fisktärna och östersjötrut. Detta område bedöms också kunna ha stor betydelse för näringssökande skräntärnor om kolonin flyttar till den alternativa häckningsplatsen i Gräsö östra skärgård.

De stora arealerna av öppet hav som inkluderats i den västra utökningen motiveras av länsstyrelsen på grund av dess betydelse för rastande tunga dykänder, främst sjöorre. Det nämns också i underlaget att skräntärna har observerats näringssöka i kustnära delar. Naturvårdsverket bedömer dock att utökningen västerut i Lövstabukten inte är tillräckligt motiverad för utpekande till SPA-område.

Naturvårdsverket bedömer att hela länsstyrelsens förslag SE0210152 Björns skärgård-Hållnäs-kusten till utökat SPA-område inte motsvarar kriterierna i 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet och hemställer därför inte om beslut om utökning av hela SPA-området.

2.18.2.1 NATURVÅRDSVERKETS FÖRSLAG

SE0210152 Björns skärgård-Hållnäs-kusten (utökat SPA)

Län: Uppsala

Areal: 10 633 ha (varav 9 512 ha är utökning)

Karta: Bilaga 4.14

Utökningen söderut, längs östra Hållnäs-kusten, motsvarar IBA-kriterierna genom stora arealer av grunda havsvikar, och mycket grunt hav. Vikarna är viktiga lekområden för fisk och utgör därmed viktiga födosöksområden för bland annat skräntärna, fisktärna och östersjötrut. Detta område bedöms också kunna ha stor betydelse för näringssökande skräntärnor om kolonin flyttar till den alternativa häckningsplatsen i Gräsö östra skärgård. Populationsuppskattningar i länsstyrelsens förslag är huvudsakligen från Björns skärgård, så de kan appliceras även på denna utökning, med undantag för övervintrande sjöorre för vilket siffran gäller yttre Lövstabukten (utanför Naturvårdsverkets förslag), och att populationsuppskattningar för häckande kustlabbe och övervintrande skräntärna kan behöva justeras ned något.

Naturvårdsverkets bedömning är att den östra delen av länsstyrelsens förslag SE0210152 Björns skärgård-Hållnäs-kusten är väl avgränsad, och motsvarar kriterierna i 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet, samt bidrar till att åtgärda den brist som utgör bakgrunden till regeringsuppdraget. Naturvårdsverket hemställer därför om att utökningen av SPA-området beslutas (enligt bilaga 4.14).

SE0210376 Lövstabukten (nytt SPA)

Län: Uppsala

Areal: 5 308 ha

Areal jämfört IBA: 154 % (för bägge av länsstyrelsens förslag)

Området ligger inom IBA-området och inom det nybildade naturreservatet Gårdskärskusten.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Dvärgmås (h) – 74 p, 2,6 %

Fisktärna (h) – 422 p, 1,7 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Skrattmås (h) – 915 p, 0,9 %

Gråtrut (h) – 164 p, 0,3 %

Knölsvan (r) – 209 i, 0,5 %

Storskarv (r) – 1 400 i

Knipa (r) – 875 i

Området är ett grunt havsområde med flera ögrupper där det i synnerhet finns stora antal häckande måsar och tärnor, vilket indikerar att det finns fiskrika miljöer i närheten. Dvärgmåskolonierna är länets enda kuthäckande. Området är också ett viktigt rastområde för änder och knölsvan, som använder området för ruggning och därefter vanligen ligger kvar hela hösten. De av målarterna som är rödlistade är gråtrut (VU) och skrattmås (NT). Naturvårdsverket bedömer att området inte motsvarar SPA-kriterierna, eftersom inga arter har mycket hög täthet i förhållande till områdets areal och de arter som har en relativt hög täthet (fisktärna och dvärgmås) inte är rödlistade.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till nytt SPA-område inte motsvarar kriterierna i 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet och hemställer därför inte om beslut om utökning av SPA-området.

2.19 IBA-område: Ledskär-Karlholmsviken

Areal: 4 600 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 8 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 30 %

Utpekad för: Havsörn, skräntärna, sångsvan, grågås, sädgås (r)

Karta: Bilaga 5.14

2.19.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Cirka hälften av området utgörs av terrestra delar. Av dessa är de strandängar som utgör viktiga häckningshabitat för vadare och andfåglar redan inkluderade i SPA-området. Övriga terrestra delar utgörs av åkermark, och större öar, vilka bedöms av mindre betydelse för målarterna. I norr har mindre delar djupare öppet vatten exkluderats.

Naturvårdsverket bedömer att länsstyrelsen på ett tillfredsställande sätt har angett vetenskapliga skäl till att en del av IBA-området inte har föreslagits som SPA-område.

2.19.2 Länsstyrelsens förslag

SE0210377 Ledsjär-Karholmsviken (utökat SPA)

Län: Uppsala

Areal: 1 098 ha (varav 728 ha är utökning)

Areal jämfört IBA: 24 %

Inom området finns SPA-området Ledsjär som består av två mycket grunda havsvikar och i den södra delen en stor strandäng som förbinder de två vikarna. Utökningen av området utgörs av ett sammanhängande område av mycket grunda vikar.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna (r) – 365 i, 30 %

Sångsvan (r) – 460 i, 0,4 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Bläsand (r) – 2 150 i, 0,9 %

Stjärtand (r) – 535 i, 4,1 %

Havsörn (r) – 30 i, 0,6 %

Storskarv (h) – 1 438 p, 3,4 %

En ny undersökning (i länsstyrelsens underlag) visar att detta område tillsammans med Östra Hällnåskusten är det allra viktigaste för skrانتärnorna på Björns skärgård under ungarnas första tid som flygga. Området är också en resurs för många andra arter som näringssöker på grunt vatten. Redan inkluderat i områden är Ledskärsängarna i söder, ett strandängsområde som är mycket viktigt för rastande änder och gäss. Rastande bläsand och stjärtand (båda rödlistade som VU) har en stor andel rastande individer här, och den häckande storskarvpopulationen har också en stor andel av den svenska populationen.

Bottnarna är grunda sand- och sedimentbottnar, med hög produktion av smådjur och fisk, som utgör viktiga födoresurser för de vadare och änder som häckar på strandängarna, men även för häckande storskarv, rastande stjärtand och bläsand, samt för de skrانتärnor som häckar på Björns skärgård.

Naturvårdsverket bedömer att området motsvarar kriterierna för SPA genom stora andelar och tätheter nämnda arter, förekomst av viktiga habitat, och stor betydelse för näringssökande skrانتärnor.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om utökat SPA-område.

2.20 IBA-område: Norra Hälsinglands skärgård

Areal: 8 600 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 0 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: 100 %

Utpekad för: Tordmule, tobisgrissla, silvertärna, östersjötrut (h)

Karta: Bilaga 5.35

2.20.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Hela IBA-området ingår i länsstyrelsens förslag till nytt SPA-område.

2.20.2 Länsstyrelsens förslag

SE0630264 Norra Hälsinglands skärgård (nytt SPA)

Län: Gävleborg

Areal: 8 973 ha

Areal jämfört IBA: 104 %

Inom området finns två mindre naturreservat som även är SCI-områden.

Länsstyrelsens förslag överensstämmer i stora drag med IBA-området men inkluderar även en mindre areal grunt hav i anslutning till den nordligaste ön Grän.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Silvertärna (h) – 300 p, 0,7 %

Skräntärna (h) – 3 p, 0,5 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta (h) – 60 p, 0,8 %

Ejder (h) – 198 p, 0,3 %

Roskarl (h) – 9 p, 1,0 %

Östersjötrut (h) – 715 p, 7,2 %

Kustlabb (h) – 6 p, 1,1 %

Tordmule (h) – 575p, 0,8 %

Tobisgrissla (h) – 872p, 4,0 %

Inom området häckar flera hotade arter i höga numerär i förhållande till områdets areal. Förutom de ovan listade förekommer även flera andra hotade marina arter i relativt höga numerär. Svärta och ejder är internationellt rödlistade (VU och NT). Enligt den svenska rödlistan är roskarl och ejder (EN), östersjötrut och svärta (VU), kustlabb, tobisgrissla och skräntärna (NT). År 2021 häckade 198 par ejder, vilket visserligen bara är 0,3 % av den rapporterade totalpopulationen för ejder, men i och med att rapporteringen utgjorde ett medelvärde för perioden 2006–2018 och ejderns svenska population minskar mycket kraftigt kan detta mycket väl vara mer än 1 % idag.

Området består av ett antal ögrupper och några lite större öar, med mellanliggande hav. Samtliga ligger isolerat ifrån den inre skärgården, något som kan ha bidragit till det förhållandevis höga antalet häckande arter på grund av mindre predationstryck från mink och räva. Havsbotten mellan ögrupperna har varierande struktur och djup, men den norra och västra, yttre gränsen är dragen så att de grunda partier som utgör viktiga födosöksområden för målarter har inkluderats.

Naturvårdsverket föreslår området som nytt SPA-område på grund av särskilt höga numerär av häckande svärta, ejder, östersjötrut, roskarl och tordmule plus relativt hög population av flera andra marina arter. Naturvårdsverket bedömer att hela området är av betydelse för marina arter.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

2.21 IBA-område: Gnäggen

Areal: 1 000 ha

Andel täckt av SPA innan regeringsuppdraget: 0 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: Ca 25 %

Utpekad för: Tordmule (h)

Karta: Bilaga 5.36

2.21.1 Naturvårdsverkets bedömning när det gäller tillräcklighet i SPA-utpekande i förhållande till IBA

Avgränsningen av området följer i stora drag 30 m djupkurvan vilket betyder att övriga delar av IBA-området är av mindre betydelse för födosökande fåglar. Naturvårdsverket bedömer att länsstyrelsen på ett tillfredsställande sätt har angett vetenskapliga skäl till att de djupare delarna av IBA-området inte har föreslagits som SPA-område.

2.21.2 Länsstyrelsens förslag

SE0710250 Gnäggen-Storgrund (nytt SPA)

Län: Västernorrland

Areal: 198 ha

Areal jämfört IBA: 20 %

Inom området finns ett mindre SCI-område.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Tordmule (h) – 1 000 p, 1,4 %

Sillgrissla (h) – 215 p, 0,4 %

Tobisgrissla (h) – 47 p, 0,2 %

Gråtrut (h) – 65 p, 0,1 %

Området består av den isolerade klippön Gnäggen, som är häckningsplats för ovanstående arter. Av dessa är gråtrut rödlistad (VU), och tobisgrissla (NT av Helcom).

Länsstyrelsen har inkluderat ett skyddsområde runt själva ön, men även grunda havsområden söderut, inklusive Storgrundet. Avgränsningen är gjord vid 30 m djup, eftersom alkorna födosöker ner till detta djup.

Naturvårdsverket föreslår området för dess regionala betydelse i synnerhet för tordmule och övriga alkor.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

3. Naturvårdsverket hemställer om dessa områden som inte ingår i regeringsuppdraget

Dessa förslag överlappar inte IBA-områden enligt regeringsuppdraget men motsvarar enligt Naturvårdsverket SPA-kriterierna och bidrar till att åtgärda den brist på marina SPA-områden som påpekats i överträdelseärendet.

3.1 SE0510127 Fladen (nytt SPA)

3.1.1 Länsstyrelsens förslag

Län: Halland och Sveriges ekonomiska zon

Areal: 13 292 ha

Internationell status: Ospar- och Helcom-område

Karta: Bilaga 5.31

Området är idag ett Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Tordmule (ö) – 5 500 i

Sillgrissla (ö) – 1 500 i

Tretåig mås (ö) – 3 000 i

Populationsuppskattningarna är från en årlig uppföljning 1980–1994 (Skov, H., Durinck, J., Leopold, M.F. & Tasker, M.L. 1995. Important bird areas for seabirds in the North Sea, including the Channel and the Kattegat. Birdlife International, Cambridge). Enligt denna undersökning ingick Fladen, liksom Lilla Middgrund, i ett större område som var av största betydelse för nordsjöpopulationerna av sillgrissla, tordmule och tretåig mås. Studien kom fram till att nästan 78 % av nordsjöpopulationen av tordmule uppehöll sig i detta område under perioden november till februari/mars, och då ungefär 75 % av världspopulationen av tordmule häckade i nordvästra Europa bör området vara av global betydelse för arten. Resultaten från denna undersökning överensstämmer i stora drag med inventeringar i senare tid. Tretåig mås är klassad som nära hotad (VU) globalt, och EN i Sverige och området är också ett av de viktigaste och individrikaste övervintringsområdena för tretåig mås. Det avgränsade området bedöms av stor betydelse för dessa arters överlevnad i regionen. Den tretåiga måsen häckar ofta på

fågelberg, liksom sillgrissla och tordmule. Tordmule och sillgrissla näringssöker genom att dyka efter bottenlevande djur och fiskar. Den tretåiga måsen näringssöker efter ytlevande smådjur och fiskar.

Förslaget utgörs av grunda utsjöbankar med varierande botten typer, liksom Lilla Middelgrund. Det ligger också inom samma värdefulla större område inom nordsjöområdet som Lilla Middelgrund gör. Det har också samma målarter men i något lägre populationer och tätheter. Naturvårdsverkets bedömning är dock att det större gränsoverskridande område som Fladen och Lilla Middelgrund ingår i är av så pass stor internationell betydelse för målarterna, främst tordmule och tretåig mås, att samtliga områden med viktiga habitat för näringssök inom detta område bör skyddas som SPA-område. På den svenska sidan av detta område finns endast två större områden med grunda havsbankar. Detta innebär att bägge dessa områden, Lilla Middelgrund och Fladen, enligt Naturvårdsverkets bedömning, bör ingå i SPA-nätverket.

Avgränsningen är gjord för att inkludera grundområden med varierad bottenstruktur, bland annat hårbottenar med varierande djup, som skapar förutsättningar för ett rikt djurliv, och därmed utgör viktiga födosöksområden för sillgrissla, tordmule och tretåig mås.

Med tanke på storområdets internationella betydelse (i mångårig studie) väljer Naturvårdsverket att betrakta området som en helhet av internationell betydelse och att de två viktigaste områdena med grunda havsbankar därför bör ingå.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om utökat SPA-område.

3.2 SE0430138 Lundåkrabukten (utökat SPA)

3.2.1 Länsstyrelsens förslag

SE0430138 Lundåkrabukten (utökat SPA)

Län: Skåne

Areal, utökning: 1 781 ha

Ny totalareal: 3 879 ha

Täckningsgrad jämfört IBA: 176 %

Internationell status: Ramsar-område

Karta: Bilaga 5.30

Förslaget till utökning överlappar IBA-området Lundåkrabukten

Areal: 2 200 ha

Andel täckt av SPA: Ca 95 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: 100 %

Utpekad för: Sädgås, ljunpipare, skärnäppa (r)

Ungefär hälften av de marina delarna utgörs av naturreservatet Lundåkrabukten. Det mesta av detta naturreservat täcks också av ett SPA-område, som dessutom omfattar strandängar i den norra delen. Utökningen av SPA-området är till större delen på havssidan i nordväst, men även i norr mot Landskrona. Dessa delar är oskyddade förutom ett sälskyddsområde. Dessutom inkluderas havsstrandängar som ingår i naturreservatet Järavallen i den södra delen.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skärfläcka (h) – 132 i, 1,7 %

Småtärna (h) – 16 i, 0,6 %

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Skäggdopping (ö) – 4 500 i

Bläsand (ö) – 1 700 i, 1,7 %

Knipa (ö) – 2 000 i, 2,2 %

Ejder (ö) – 90 i, 0,2 %

Den största utökningen i nordväst består av grunda områden, Skabbarevet och Valagrundet, med mycket ålgräsängar. Detta område beskrivs som den viktigaste delen i Lundåkrabukten för rastande och övervintrande fåglar. Som särskilt prioriterade arter i denna del anges bläsand, knipa, ejder och skäggdopping. Ejder (EN, internationellt NT), bläsand (VU) och småtärna (NT) är rödlistade.

Sammantaget är Naturvårdsverkets bedömning att områdets populationer och habitatbeskrivning motiverar föreslagen utökning.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om utökat SPA-område.

3.3 SE0230425 Jonsbergsviken med arkipelag (nytt SPA)

3.3.1 Länsstyrelsens förslag

SE0230425 Jonsbergsviken med arkipelag (nytt SPA)

Län: Östergötland

Areal: 274 ha

Karta: Bilaga 5.20

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna (r) – 10 i

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Svärta (h) – 2 p, 0,02 %

Ejder (h) – 8 p, 0,03 %

Havstrut (h) – 4 p, 0,05 %

Salskrake (ö) – 125 i, 1,2 %

Knipa (ö) – 175 i, 0,2 %

Området utgörs av en grund havsvik och skärgård belägen innanför Bråvikens arkipelag. En strandäng i den västra delen är skyddad som SCI-område, medan det övriga saknar formellt skydd.

Viken är övervintringsområde och födosöksområde för änder. De rödlistade arterna svärta (VU), ejder (EN) och havstrut (VU) häckar inom området, och tärnor, såsom skräntärnor (NT) födosöker. Naturvårdsverket föreslår området till nytt SPA-område på grund av att det är ett viktigt område för många rödlistade arter, och för att det förstärker värdena i det näraliggande Bråvikens arkipelag.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om nytt SPA-område.

3.4 SE0210040 Gräsö östra skärgård (utökat SPA)

3.4.1 Länsstyrelsens förslag

SE0210040 Gräsö östra skärgård (utökat SPA)

Län: Uppsala

Areal: 54 374 ha (varav 52 742 ha är utökning)

Täckningsgrad jämfört IBA: 181 %

Internationell status: Helcom-område

Karta: Bilaga 5.13

Förslaget till utökning överlappar IBA-området Gräsö skärgård

Areal: 30 000 ha

Andel täckt av SPA: 5 %

Andel täckt av SPA enligt hemställan: 90 %

Utpekad för: Inga arter på BirdLife:s hemsida

Det föreslagna SPA-området motsvarar naturreservatet Gräsö östra skärgård. Två mindre SPA-områden ingår redan i området.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna, 8–215 p, för maxantalet 37 % (området innehåller en alternativ häckningslokal som har utnyttjats vissa år av den koloni som normalt häckar i Björns skärgård)

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

- Kustlabb (h) – 33 p, 5,9 %
- Roskarl (h) – 46 p, 5,1 %
- Östersjötrut (h) – 435 p, 7,5 %
- Svärta (h) – 152 p, 2,1 %
- Ejder (h) – 1 224 p, 4,2 %
- Sjöorre (ö) – 615 i, 14 %
- Småskrake (ö) – 1 000 i, 10 %
- Storskrake (ö) – 1 940 i, 5,5 %
- Knipa (ö) – 5 420 i, 6 %
- Svärta (ö) – 275 i, 5 %

Många av de viktigaste målarterna är rödlistade – svärta (VU, internationellt VU), ejder (EN, internationellt NT), roskarl (EN), östersjötrut (VU), kustlabb (VU) och skräntärna (NT). Skräntärnepopulationen på Björns skärgård är Sveriges klart största, och den har visat sig kunna använda Gräsö östra skärgård som alternativ häckningsplats (hela kolonin byter häckningsplats vissa år). Populationerna av häckande ejder och svärta bedöms vara av stort nationellt och internationellt värde. (Populationsandelar för svärta och ännu mer för ejder blir generellt för låga eftersom de relaterar till Sveriges internationella redovisning för 12-årsperioden 2007–2018, och deras aktuella populationer har minskat kraftigt sedan dess).

Gräsö östra skärgård är en stor och huvudsakligen grund skärgård, med mycket låg grad av exploatering. Till karaktären är det en blandning av ytter- och innerskärgård. Det finns mindre inslag av djupare vatten. De centrala delarna har mycket höga koncentrationer av dykänder – både tyngre och lättare – vilket tyder på varierande bottenar med olika substrat. I den sydöstra, något djupare delen, finns länets högsta koncentrationer av svärta och ejder.

Naturvårdsverket bedömer att området bör föreslås som SPA-område för att skydda populationer av hotade arter och deras häcknings- och födosökshabitat.

Värt att notera beträffande Gräsö östra skärgård är också att det är ett marint IBA-område med en betydligt lägre täckningsgrad av SPA-områden än två tredjedelar. Därmed motsvarar det de kriterier som EU-kommissionen anfört i sin skrivelse i överträdelseärendet.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget är tillräckligt väl motiverat och hemställer därmed om beslut om utökat SPA-område.

4. Länsstyrelsernas förslag som inte ingår i regeringsuppdraget, ej föreslagna av Naturvårdsverket

4.1 Länsstyrelsens förslag: SE0420361 Södra Kattegatt (utökat SPA)

Län: Skåne

Areal, utökning: 5 008 ha

Ny totalareal: 139 248 ha

Täckningsgrad jämfört IBA: 0 %

Karta: Bilaga saknas.

Förslaget till utökning motsvaras av ett kustområde på sydsidan av Bjärehalvön. Det omges på havssidan helt av det redan beslutade SPA-området Nordvästra Skånes havsområde. Området är skyddat som naturreservat, och i de inre kustnära delarna som SCI-område. Delar är också djur- och växtskyddsområden.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2 (populationsuppskattningar gäller endast för utökningen):

Bläsand (ö) – 212 i, 0,2 %

Ejder (ö) – 296 i, 0,6 %

Smålom (ö) – 10 i, 0,2 %

Tobisgrissla (h)

Den enda art för vilken Naturvårdsverket enligt angivna populationsuppskattningar bedömer att området är särskilt viktigt för är övervintrande ejder, som är rödlistad både internationellt och nationellt (NT och EN). Beträffande tobisgrissla finns ingen populationsuppskattning men det finns en häckningslokal inom området.

Området utgörs i och för sig av grunda havsområden som sannolikt är betydelsefulla för många havsfåglar, men populationerna är inte anmärkningsvärt höga för i förhållande till områdets areal och Naturvårdsverkets sammantagna bedömning är att nuvarande skydd är tillräckligt för målarterna.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till utökat SPA-område inte motsvarar kriterierna i 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet och hemställer därför inte om beslut om utökning av SPA-området.

4.2 Länsstyrelsens förslag: SE0230423 Ramnö- och Utsättersfjärden (nytt SPA)

Län: Östergötland

Areal: 165 ha

Karta: Bilaga saknas.

Större delen av arealen är SCI-område. Området utgörs av ett strandnära grunt havsområde med många småöar belägen innanför Bråvikens arkipelag. Relativt stora arealer av angränsande strandängar är också inkluderade.

Särskilt viktiga mårlarter för utpekande enligt artikel 4.1:

Skräntärna (r) – 8 i

Särskilt viktiga mårlarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Vigg (ö) – 900 i, 0,5 %

Salskrake (ö) – 25 i, 0,2 %

Häckande gråtrut och havstrut förekommer i små populationer. Rastande och övervintrande populationer av fler arter andfåglar och måsfåglar förekommer regelbundet. Området fyller en liknande förstärkande funktion för populationer inom Bråvikens arkipelag som Jonsbergsviken gör, men antal och populationer av rödlistade arter är inte lika höga som Jonsbergsvikens. Därför föreslås inte detta område som nytt SPA-område.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till nytt SPA-område inte motsvarar kriterierna i 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet och hemställer därför inte om beslut om utökning av SPA-området.

4.3 Länsstyrelsens förslag: SE0110403 Tullgarn (nytt SPA)

Län: Stockholm

Areal: 277 ha

Karta: Bilaga saknas.

Området ligger centralt i naturreservatet Tullgarn, vilket ligger i både Södermanlands och Stockholms län. På Södermanlands sida är naturreservatet även SPA-område, men på Stockholmssidan enbart SCI-område.

Särskilt viktiga målarter för utpekande enligt artikel 4.2:

Salskrake (ö)

Vigg (ö)

Området som föreslagits är en del av ett system av grunda näringsrika vikar. Länsstyrelsens bedömning är att området innehåller viktiga habitat för många rastande och övervintrande marina arter. Endast salskrake och vigg har dock pekats ut som målarter, och det saknas i underlaget motivering till att området skulle utgöra ett av de mest lämpade områdena för dessa arter.

Inom reservatet, i anslutning till de grunda vikarna, finns stora arealer med hävdade strandängar, som inte ingår i länsstyrelsens förslag, trots att de har stor betydelse för rastande och häckande fåglar, även sådana som delvis nyttjar de grunda vattenområdena.

Strandängarna och ytterligare områden som finns inom det befintliga Natura 2000-området SE0110003 Tullgarn, ost har sedan länge kända höga värden för fågellivet, och stor betydelse för såväl flera fågelarter enligt bilaga 1 i fågeldirektivet, som i sig kan motivera utpekande enligt 4.1, samt dessutom betydelse för ytterligare rastande och häckande arter, som kan motivera utpekande enligt 4.2.

Naturvårdsverket bedömer att länsstyrelsens förslag har brister både när det gäller lämplig avgränsning, och när det gäller redovisning av berörda arter som kan motivera utpekande av SPA, och hemställer därför inte om beslut om SPA-utpekande enligt länsstyrelsens underlag.